

LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ

GODINA XX

BROJ 5

SADRŽAJ

STRANA

1. U Prag!	121
2. Konac školske godine	122
3. Veliki dani	123
4. Tirš naš učitelj i voda	124
5. † Br. dr. Ivan Lah	125
6. »У добру је лако добар бити — на муци се познају јунаци...«	126
7. Đurdevdanski uranak	127
8. Vidovdanskim herojima	127
9. Jedan proglas Saveza slovenskog Sokolstva iz 1912 godine	128
10. O jeziku, rode, da ti pojem...	129
11. Poštovati neprijatelja	130
12. Божина храброст	131
13. Spomīnu brata Slavomira Kratochvila	132
14. Novo naraštajsko odelo	134
15. Moć navike	135
16. Naši pesnici: Kralju Mučeniku. — Poruka. — Соколи на стражи! — Наше снаге. — Bez nade. — Oni sa dna. — Na pragu ljeta. — U prirodu, braćo! — Jednoj. — Profana balada. — Mi smo jaki. — Mojoj suzi. — Linea Vitalis. — Đurdevdan	143
17. Radovi našeg naraštaja: Dolje alkohol! — Na rivi	145
18. Glasnik: X sveslovenski svesokolski slet u Pragu. — Ob 60-letnici Zofke Kvedrove. — Grad dečaka. — Već se može videti i kako biljke rastu. — Kako umeju da gladuju životinje. — Potreba papira mijenja zemljište i stanovnike. — Udobnost vlakova. — 3904 metra duboka rupetina. — Jastreb i golub. — Odbijena molba. — »Šimej iz Roža.« — Betina, Zlatarevo zlato na našoj pozornici. — Za šalu	146

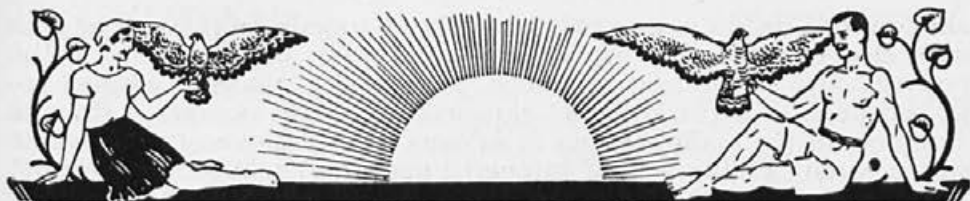
»Sokolić« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20'—, polugodišnja Din 10'—, pojedini broj Din 2.—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave: Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Franciškanska ulica 6. Telefon br. 2312. Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (prestavnik Francè Štrukelj).

U LJUBLJANI, MAJ 1938
GODINA XX ● BROJ 5

U PRAG!

Zlatni Prag, srce Slovenstva i Sokolstva, raširenih ruku i otvorena srca dočekuje svu svoju braću i sestre iz čitavog slovenskog sveta, iz čitavog sveta gde Sloveni slovenskim i sokolskim duhom dišu i u kojima slovensko srce kuca, sve one koje je slovenska majka odnjivala na svojim grudima i svojim mlekom dojila, milozvučnom slovenskom pesmom uspavljivala u slatki san, sve one koji u svojim dušama osećaju i proživljuju svu onu tešku Kalvariju koju je imao da podnese slovenski rod, a koju mu Kalvariju i danas spremaju stari neprijatelji i zavojevači Slovenstva. Slovenstvo se budi, ne da ubija i zaslužuje, već da svetu pokaže da je ono jedino sposobno da preporodi svet po temeljnim zasadama slovenske misaonosti, da samo Slovenstvo gaji u svojim grudima sve one osobine, koje od čoveka čine čoveka. To će pokazati i ovogodišnja velebna manifestacija slovenske i sokolske snage u zlatnom Pragu.

Sokolski naraštaju! Da li si svestan svoje velike zadaće, koju imaš da pokažeš na ovom velikom sletu? — Uvereni smo, da jesi. I baš ti nam ležiš na srcu, od tebe očekujemo da ćeš svoju dužnost izvršiti savršeno, da ćeš svetu pokazati ono, što on od tebe čak i ne očekuje. Verujemo da ćeš nadmašiti samog sebe, kao što si to uvek želeo i izvršio. Jer ti si naša uzdanica, ti si naša budućnost, ti ćeš morati da povedeš Slovenstvo i Sokolstvo k neviđenim i neslućenim uspesima i poredama, ti ćeš morati da udahneš Slovenstvu svoj duh, da u njegove žile pretočiš svoju mladu, zdravu i toplu krv.

Kratko nas vreme deli od mobilizacije slovenskog Sokolstva. Za nepun mesec dana nastupiće jugoslovenski naraštaj, u zajednici s naraštajem svih ostalih slovenskih naroda, na praškom sletištu pred stotinama tisuća gledalaca. A sve te tisuće neće biti nama Sokolima sklone, one neće s veseljem gledati naš red, naš rad i naša nastojanja, već će kritički promatrati samo ono, gde vide, ako budu videli, gde smo slabi, gde bi nas mogli napasti i prikazati svetu u krivom svetlu. Zbog toga mora naš naraštaj da iskoristi ovo kratko vreme u stranom spremanju: u telesnom, idejnom, organizacionom te u podređivanju svoje volje — volji zajednice, celine. Samo tako porašće naša vrednost u nama samima, u očima ostalog slovenskog i nesloven-

skog naroda, među onima koji nas ljube, a i među onima koji bi nam najradije iskopali grob ispod nogu. Vežbajte, čeličite svoju volju, podvrgavajte se interesu zajednice, proučavajte sokolsku misao i sokolsko delo, dozovite u pamet slovensku prošlost i podite u Prag sa čvrstom voljom i odlukom, da se žalosna istorija Slovenstva neće i ne sme ponoviti. Podite u Prag spremni i naoružani sokolskim vrlinama! Polazite u bratsku zemlju, među bratski narod, gde ćete se osećati kao u svojoj drugoj domovini. Podite u zlatni Prag vedra čela, otvorenih očiju, poravnate šije, čiste savesti, odvažna duha i nesalomljive volje da ćete svim svojim snagama čuvati i nadograđivati veliko Slovenstvo u duhu velikih slovenskih i sokolskih trudenika.

Neka u zlatnom Pragu, u toj slovenskoj Meci, dođe do punog izražaja jedan duh, jedna mišica, jedna volja u službi Sokolstva i Slovenstva.

Sletu: Na zdar! Zdravo!

(Ključ.)

KONAC ŠKOLSKE GODINE

S. SVOBODA,
Z a g r e b

Još nekoliko dana i daci naraštajci napuštaju školu. Jedna godina rada prošla je brzo, a marljiva braća su nastojala da to vreme što bolje iskoriste. Zeljeni praznici su na pragu i skoro tri meseca su na raspoloženju. Mnogi će biti srećni što idu na sveslovenski svesokolski slet u Prag, da vide manifestaciju Sokolstva i da dobiju nov pojam njegove snage, vrednosti i značaja. Ta srećna braća dobiće za uvek utisak sokolske snage, biće ponosni da su bili na toj velikoj reviji svih Sokola Slavena. Poznanstva s braćom Čehoslovacima, Poljacima i Bugarima biće svakako divna i nezaboravna uspomena za svakoga...

Ipak je još više braće koji ne mogu u Prag, i koji će na drugi način upotrebiti svoje praznike. Bilo gde, i bilo kako ne smeju zaboraviti da su Sokoli, da budu uvek svesni svoga znaka i sebe samih.

Vreme je jedino koje se ne zaustavlja, koje uvek ide napred donoseći nam uvek nove promene. Čovek jedva oseća kako prolaze godine, a svejedno sve ide napred. Nove godine, novi rad, uvek jači, zamašniji. Tako i sada: jedna godina školskog, osnovnog rada je prošla, nove snage i napred na rad, da budete i vi pravi sinovi vaše domovine. Ne zaboravite: »U radu je spas«, a dodajte još sokolsko geslo: »U desnici snaga, u sreću odvažnost a u misli domovina«. To neka vam bude put i vodilja u život.

Mnogi će možda reći kad pročita ovaj naslov: Pa mi već znamo o čemu se radi! Veliki naši dani jesu ove godine naši veliki jubileji: proslave dvadesetogodišnjice oslobođenja i ujedinjenja naše Otadžbine, što mi svi znamo. Jeste, znamo to, ali je potrebno, da o tome pišemo čim više, jer su zaista veliki dani, koje ne smemo zaboraviti! Život teče neusporenim brzinom, dani, meseci i godine odlaze nesmanjenom brzinom u nepovrat, pokolenja dolaze na svet, žive, rade, bore se i umiru. Sve ide, sve se kreće, pa i ovo što smo pročitali spada već prošlosti.

Baš zbog toga dužni smo svi, a naročito mi mladi, da posebnu pažnju obratimo istorijskim spomendanima naše slavne prošlosti. Koliko bi se osećali srećnima oni velikani našega roda bez razlike vere i plemena, koji su se kroz dugi niz godina borili za oslobođenje i ujedinjenje svih Jugoslovena, ali nisu mogli dočekati taj veliki dan.

I eto, ove godine navršava se dvadeset godina kada se približio koncu veliki svetski rat u kome su se naši očevi i starija braća borili za ideale slobode i jedinstva troimenog roda našega. Navršice se dvadeset godina od najvećeg događaja iz svetskog rata: od proboja solunskog fronta, gde su naši hrabri legionari pomogli legendarnoj i junačkoj srpskoj vojsci uz pomoć savezničkih francuskih i engleskih četa, da slome moć tuđina terajući u pobedonosnom naletu tuđe čete iz pogažene Srbije čak do Srema, vođeni rečima Regenta Aleksandra kao vrhovnog komandanta koji reče: »Napred junaci, u slobodu ili smrt!« I junačke čete naše donosoše na bajonetima slobodu svima Jugoslovenima.

Od ne manje važnosti biće i proslava dvadesetogodišnjice značajne sednice Hrvatskog sabora, kada je proglašeno, 29 oktobra 1918, oslobođenje hrvatskog dela našega naroda od ropstva austrougarskoga. Također će biti značajna i obletnica istorijskog zaključka Narodnog veća Slovenaca, Hrvata i Srba, kojim se traži sjedinjenje svih Jugoslovena u zajedničku državu Srba, Hrvata i Slovenaca.

U iste dane padaju i istorijske sednice crnogorske Velike narodne skupštine, na kojoj je takode donesen zaključak o sjedinjenju i svrgavanju sa crnogorskog prestola dinastije Petrovića - Njegoša.

A onda nam dolazi najsajjniji dan naše istorije: Prvi decembar, dan Ujedinjenja. Kome od nas nije poznat taj dan, kada su pretstavnici svih krajeva naše oslobođene Otadžbine primljeni u audijenciju od ondašnjeg Regenta Aleksandra, da Ga zamole za proklamaciju Ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca. To je bio dan, na koga su vekovi čekali, dan koga su milioni želeli, za koga su prolivene reke krvi i prineseno brdo ljudskih žrtava.

Zar to nisu veliki dani roda našega! Zar će ikad dovoljno biti o njima pisano? Zar i jednog trenutka možemo zaboraviti na te dane, dane opevane, dane sreće, radosti i slavlja svega naroda našega.

Mi mladi, naročito sokolski naraštaj, znaćemo dostojno da proslavimo ove velike dane, koji će ostati u uspomeni svima našim pokolenjima i potomcima dok bude sveta. Mi ćemo se slaveći uspomenom na ove dane napajati snagom i novim poletom za rad u očuvanju ideala oslobođenja i ujedinjenja. Ako ustréba, mi ćemo biti spremni da uzidamo naše kosti u temelje naše slobode i jedinstva ne žaleći živote dati za one velike ideje, koje su našle svoje ostvarenje preko velikih dana povesti naše pre dvadeset godina! Nećemo nikada dozvoliti da itko dira u delo Kralja Mučenika i Ujedinitelja, već ćemo čuvati i sačuvati slobodnu i ujedinjenu Otadžbinu našu zajedno s našim Mladim Kraljem Sokolom, koji će onog velikog dana, 6 septembra 1941, stupiti na presto Otaca!

Kroz ove velike dane postala je velika i slavna sva naša prošlost, slavna jeste nam sadašnjost, a još slavnija biće budućnost roda našega!

TIRŠ NAŠ UČITELJ I VOĐA

»I kad mene ne bude više, vi produžite
gde sam ja ostao« — Tirš.

Naš sokolski pokret spada među idejne pokrete. I kao što su svi idejni pokreti imali jednog svog idejnog začetnika, svog duhovnog oca i učitelja, tako i naš sokolski pokret ima svog duhovnog oca i učitelja u neumrlom dru Miroslavu Tiršu. Zato mu hvala i slava! On je bio za života najvredniji učitelj sve one mnogobrojne braće koja su se okupljala u sokolskim gnezdim; on je ostao trajnim učiteljem i posle svoje prerane smrti svim svojim učenicima koji su ga za života poznavali i s njim saradivali; on je ostao trajnim i večnim učiteljem svih sokolskih generacija, a i ostaće dok bude Sokolstva, jer pravog Sokolstva ne može da bude bez Tirša kao učitelja, kao što ne može da bude pravog kršćanstva bez Hrista.

Tirš nam je učitelj svih sokolskih vrlina, Tirš nam je učitelj u svakom sokolskom radu i nastojanju, i Tirš će nam večno takovim ostati, jer mi produžujemo onde gde je on stao. Time mi ispunjujemo njegovu poslednju želju, koju nam je u amanet ostavio.

Ali — Tirš mora da nam bude i uzorom. Uzori su nam u životu potrebni. Uzora moramo imati i u Sokolstvu, a najugledniji nam je uzor naš učitelj besmrtni dr. Miroslav Tirš. On nam je uzorom kao učitelj, on nam je uzorom kao vođa — prednjak, on nam je uzorom kao brat vežbač, on nam je uzorom kao Soko. To vidimo iz njegova života i rada, iz njegovih dela. On nam je pokazao kakvi moramo da budemo u svom sokolskom životu. Tirš nam je vođa našeg sokolskog pokreta i naše sokolske organizacije.

Tiršev duh i ugled govore nam na usta naših prednjaka i nastupaju preko naših vođa-načelnika, on je, dakle, trajno s nama. I mi čvrsto verujemo da će on s nama tako večno ostati, jer boljšega vođu i učitelja ne možemo ni zamisliti. Zato je dužnost svakoga od nas, dužnost svakog pravog i svesnog Sokola, da što temeljitije upozna ličnost i delovanje, ideje i nauku dra Miroslava Tirša.

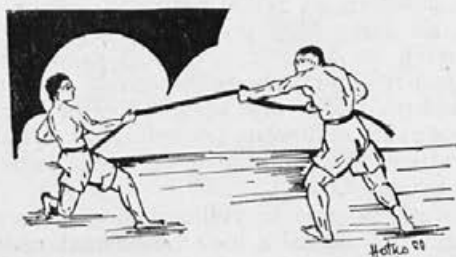
U ovoj godini kada se pripremamo za veliki sveslovenski slet, nastojmo svi da Tirševa slika i njegova potpuna ličnost bude resila ne samo svaku sokolsku vežbaonicu, nego i svaku sokolsku dušu. Napojimo se njegovim idejama da ostanemo do smrti svesni članovi velike sokolske organizacije i poradimo na tome da nam Tirš bude doista uvek učitelj, vođa i uzor.

U doba koje preživljujemo, osećamo krizu ljudskog društva, krizu čuštvovanja, krizu morala, krizu materijalno-gospodarsku i njen vratolomni ples unaokolo. Nestalo je ideala. Ali pored svega toga mi Sokoli imamo čvrstu veru koja u nama budi odvažnost u uzvišenu moć sokolskog bratstva. Tu veru u sokolske ideale ulio je u nas veliki učitelj Miroslav Tirš. Mi ćemo to osetiti na ovogodišnjem sletu u Pragu.

Zato smelo napred pod sokolskim zastavama, jer tu je život, tu napredak.

A dok budete boravili u zlatnom Pragu, pođite na Olšansko groblje gde počiva veliki Učitelj. Tamo ćete osvežiti svoju dušu novim pregnućima za lep sokolski rad.

ib — Zagreb

† BR. DR. IVAN LAH

Dne 18 maja prestalo je zauvek da kuca plemenito, dobro i blago srce velikog jugoslovenskog borca, osvedočenog Sokola i vrlo omiljenog književnika i publiciste profesora dra Ivana Laha. Umro u svojoj 57 godini života u Ljubljani, skršen dugotrajnom bolešću, koja je izgrizala i nagrizla njegovo otporno i žilavo telo.

Ime dra Ivana Laha poznato je naširoko u jugoslovenskoj javnosti, naročito onoj nacionalističkoj, u najboljem smislu ove reči, a pok. brata dra Laha poznaje i čitavo Slavenstvo. Njegov je horizonat daleko sizio preko granica malene Slovenačke i drage nam Jugoslavije; on je svoje poglede upirao mnogo dalje, tamo gde žive ostala naša braća Sloveni, ma kojim se imenom zvali.

Nacionalni i književni rad počivšeg brata dra Laha počinje mnogo godina pred svetski rat. Taj početak treba tražiti dok je još sedeo u školskim klupama. Kao oduševljeni Sloven polazi u Prag, gde studira slavenske jezike na tamošnjem sveučilištu, gde je predavao najveći naš slavenski naučenjak i političar pok. Predsednik Osloboditelj Masarik. Zadojen mislima ovog velikog mislioca i velikog Slavena vraća se u domovinu, gde sve svoje snage uzidava u narodni napredni rad. Uređuje novine i časopise, piše knjige, predaje, prikazuje, vodi i osokoljuje. Takav je ostao do svog zadnjeg daha. Soko je bio od svojih mladih dana. Zbog nacionalnog rada austro-madžarske vlasti bacaju ga u tamnicu, odatle ga šalju na front, odakle se vraća kao ranjenik. Crnožuta aždaja zadala mu je smrtonosan udarac od kojeg se nije mogao oporaviti i od kojeg je konačno i podlegao u vreme kada su nam tako potrebni ovakvi fanatični i kristalno čisti domoljubi, Sokoli, borci, iskreni Jugosloveni i Sveslaveni. Dr. Lah bio je borac, bio je mučenik, koji nikada nije tražio niti hvale, niti priznanja, niti položaje, a što mu nije nikada ni davano. Ali za njega je bila glavna njegova savest, koja je bila čista i neokaljana.

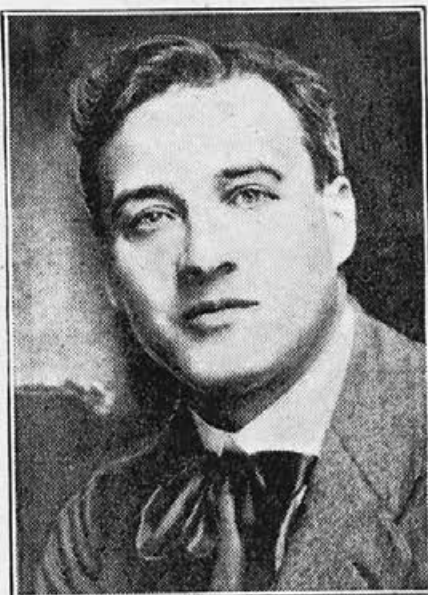
Brat dr. Lah bio je visoko cenjen i od svojih neprijatelja. Njemu je morao da skine kapu i najljući protivnik. Kao profesor bio je nada sve voljen od svojih drugova i od svojih učenica, kojima je bio pravi otac i nenadoknadiivi uzgojitelj. Kao književnik išao je pravcem velikog Ivana Cankara.

Brat dr. Lah bio je veliki Soko. Naročito je ljubio sokolsku omladinu. I naš »Sokolić« mu velik dug duguje. Dr. Lah je bio osnivač »Sokolićevog« prethodnika, a neko vreme mu je bio i urednikom. Brat dr. Lah je mnogo pisao i u drugim sokolskim listovima.

Teško nam je u ovom kratkom članci prikazati život i rad ovog čeličnog značaja i nesebičnog rodoljuba. Mi to ne bi nikada ni uspeli. Ali možemo jedno da ustvrdimo, da je smrću brata dra Laha nastala velika praznina u našim sokolskim i jugoslovenskim redovima, i da ima malo ljudi njegova poštena i borbena kova.

Večna Ti slava, neprezaljeni brate Ivane! Neka Tvoje misli i Tvoja nastojanja dožive čim skorije puno ostvarenje!

(Kljč)

»У добру је лако добар бити — на муци се познају јунаци...«

ЛАЗАР СИМЕУНОВИЋ,
Београд IV

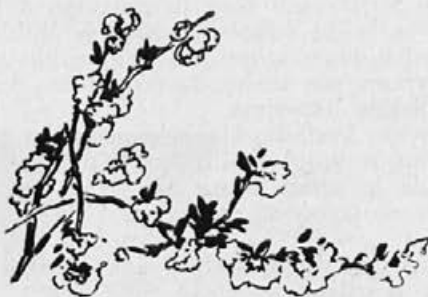
Који пример да истакнемо да дамо најбоље огледало овој дубокој песничкој филозофији нашег неумрлог Његоша, творца Горског вијенца?

Чини нам се, више но ма у ком другом, да ћемо то најјасније учинити овим примером:

У рату 1914/1915 године војска Аустро-Угарске Монархије и Немачке бројно несравњиво надмоћнија, добро опремљена и наоружана у сваком погледу, успева, најзад, да заузме целокупну територију Краљевине Србије. Српска војска, међутим, мала по броју и сиромашна по оружној и иначе материјалној спреми, давала је овој снажној сили такав отпор да је тиме изазвала дивљење целог света, чак и својих непријатеља. Иако се борила под веома тешким околностима, прашена глађу, голоћињом и без доброг оружја и муниције, као и осталог ратног материјала, српска војска не хтеде подлећи непријатељу. Она је била приморана да своју земљу преда непријатељу, али се сама не хтеде предати. Она загази у албанске планине и издржа албанску голготу. Прелазећи на туђе тло, она одржа своју државу али бива знатно умањена губицима у људству. Благодарећи помоћи савезничких држава, која јој је затим указана, њена се војска прикуња и опоравља у туђини брже но што се то могло очекивати. Она убрзо показа моћ и вољу за нове борбе. У организованом пробоју са солунског фронта, поред савезничке војске, показује српска војска нечувен елан. Она доживљује да се поново врати у своју домовину, потпуно очишћену од непријатеља. По величини поднетих жртава и патња српска војска тада показује јединствен пример у историји ратовања. Али, њене жртве доносе велики плод. Од Краљевине Србије постаје моћна Краљевина Југославија. У новој држави уједињени су сви: Срби, Хрвати и Словенци. Остварује се, најзад, давнашњи сан наших славних предака.

Као што видимо, лако је било борити се војсци, која је била и сита и опремљена и бројно јача, а тешко и мучно је било српској војсци, коју је рат изненадио и затекао неспремну у сваком погледу. Па ипак и тако снажна војска непријатеља доживљује многе поразе и три у том свом експанзивном налету велике губитке. Њој је требало много више времена но што је сама предвиђала и очекивала па да савлада отпор те малобројне и неспремне српске војске. Међутим, несаломљиви дух и морал српских војника, почев од редова па до највишег старешине, и велика љубав за својом родном грудом, успева да се одржи кроз сва та искушења и патње и да дође до победе.

Нашег војника помогли су у овим догађајима примери славне прошлости. Свагда га је снажио душевно, поред осталог и у многоме, велики Његошев дух, његова мисао: »У добру је лако добар бити — на муци се познају јунаци...«

ĐURĐEVDANSKI URANAK

JOSO MATEŠIĆ,
Generalski Stol

Naš narod kaže: »Đurdev danak — hajdučki sastanak.« Ove reči najbolje je razumela naša junačka vojska, koja svake godine na naročito svečan način slavi đurđevdanski uranak. Nema lepšega, nego kada u rano majsko jutro mladi i zdravi vojnici polaze u zelene šumice i gajeve uz svirku muzike, praćeni Sokolima i ostalim građanstvom, da tamo proslave đurđevdanski uranak u zajednici, izmešani vojnik sa Sokolom i građaninom i seljakom.

Tu se onda u onom mladalačkom veselju, uz pesmu i igranku, oseća koliko su morali biti pronicljivi oni naši narodni junaci i hajduci, koji su pred tuđinskom silom morali bežati u planine, da se tu nakon zimskog snega sastanu na dan Đurdeva i tu održe svoja bojna većanja, stvore planove za borbu i spreme se za velika dela. Baš na Đurdev dan, usred majskog cveća i zelenila, čovek se oseća naročito jakim i snažnim u oživeloj prirodi, gotov da sve od sebe dade za svoju ideju.

Naša mladež dobro znade što je to đurđevdanski uranak, a još bolje će to osetiti u redovima naše junačke vojske, kad budu sposobni da služe Kralja i Otadžbinu. Svaki će od vas, draga braćo naraštajci, u svojoj duši proživeti onu retku sreću i zadovoljstvo, koju proživismo i mi vojnici u rano majsko jutro, gde sve oko nas peva životu i radu.

Đurđevdanski uranak nije nikakva strana ni tuđinska uvezena svetkovina, to je izvorna naša narodna slava. To je od naroda prihvatila naša narodna i junačka vojska, ta ona zajedno sa Sokolima i ostalim narodnim udruženjima priređuje đurđevdanski uranak u prirodi, koja se oslobodila od zimske ukočenosti.

Iako je već davno prošao đurđevdanski uranak, na koji su po svim krajevima naše lepe Otadžbine uranili svi Jugosloveni, napisao sam ovo par redaka, jer se taj dan nalazi u mesecu maju, i jer moramo nastojati, da sav naš narod ušćuva sebi za večna vremena ovu lepu svetkovinu — đurđevdanski uranak, kao spomen na one, koji su se borili za našu slobodu.

VIDOVDANSKIM HEROJIMA

I. A. TABAKOVIĆ,
S a r a j e v o

Interesi jednog naroda i cjeline zahtevaju, da se narodnim herojima i zaslužnim velikanima iskažu zahvalnost i priznanje naroda kako bi mladi naraštaji dobili potstreka i volje u altruističkom radu za svoj narod i za njegovu bolju budućnost.

(Uz 28 juni 1918—1938 godine)

Nad grobnicom Vašom cvate mirisno cvijeće svete Slobode.

Nova pokoljenja upališe mnogobrojna kandila, a počasne baklje plamte nesagorivim plamom od Triglava do Vardara, od Save do Jadrana.

Već dva decenija Vi snivate spokojni san vječnosti, a djela Vaša svijetle se nad grobnicom Vašom kao sveti memento Vaše herojske Žrtve.

Danas već dvadeseti put s dubokim pietetom u duši stojimo pred granitnom Vašom grobnicom. S tog velikog i neiscrpivog vrela narodne ljubavi i junaštva, mi danas već po dvadeseti put crpimo snagu za nove žrtve i nova pregaranja, koja od nas traži nacija i budućnost naše domovine.

Stojimo tako pred spomenikom Vaše Žrtve i sjećamo se svih onih znanih i nezvanih junaka, čiji su životi uzidani u temelje naše velike Jugoslavije i čijom su krvlju posvećeni.

Na ovaj veliki dan, koji je od vajkada bio simbol naše nade i slobode, velimo: da ćemo vazda i svuda ostati vjerni Vašoj svijetloj uspomeni.

Neka Vam je vječna slava i hvala!

JEDAN PROGLAS SAVEZA SLOVENSKEG SOKOLSTVA IZ 1912 GODINE

HAJRUDIN ČURIC,
S a r a j e v o

U predvečerje I sleta Saveza slovenskog Sokolstva u Pragu, 1912 god., izdalo je pretsedništvo ovoga Saveza proglas celokupnom Sokolstvu, koji glasi:

»Braćo sokoli!
Braćo Sloveni!

Uz napornu težnju i čvrstu volju, uspjeli smo da konačno udružimo mnogobrojne grupe slovenskog Sokolstva u jednu cjelinu, snažnu svojim razmjerom, jaku našom odanošću, krasnu uzvišenom zadaćom, koju smo joj na srce stavili.

Tome nas je vodila neodoljiva težnja za podizanjem slovenskog naroda, čiji život hoćemo da podignemo zdravim i jakim odgojem, njegovanjem i oplemenjivanjem njegovih prirodnih tjelesnih sposobnosti i time udarimo temelj za moralni razvoj i duševni napredak Slovenstva.

Tome cilju idemo putem koji odgovara temperamentu i fizičkoj ulozi naših naroda, sokolskom vježbom, prožetom sviješću naše plemenske uzajamnosti i zajedničkih naših interesa.

To namjeravamo da dokažemo zajedničkim istupom na

I sletu Saveza slovenskog Sokolstva,

koji sazivamo na dane od 15 juna do 19 juna u

slovenskom Zlatnom Pragu.

Ponajprije, tu treba da u organizovanoj cjelini istupi mladež slovenska, da dokaže svoju dospjelost i sposobnost, a u junačkom natjecanju da okuša svoju snagu, marljivom vježbom ojačanu.

Zovemo vas zato i muško i žensko na tu svečanu manifestaciju snage slovenske, gde da damo dokaz vrednosti i zadatka našeg udruženja na tom važnom kulturnom polju. Neka se naslijedene osobine otaca i djedova naših, patriotskim tradicijama osvještane, osvježene probuđenom težnjom za novim i dostojnim životom Slovenstva spoje u veličanstvenu sliku sokolskog djela i nastojanja, koje ide za oplemenjivanjem i savršenstvom ljudskim.

Naš slet spojili smo sa

VI sletom České obce sokolské

koji se priređuje na uspomenu pedesetogodišnjice osnivanja prvog sokolskog društva u Pragu, a i cijelog Sokolstva.

Kraljevski Prag taj starodrevni grad češki, grad slavan po svojoj istoriji, bogat rijetkim spomenicima, krasan svojim položajem i uređenjem, to od uvijek živo ognjište slovenskog duha, pripravlja se svom srdačnošću i radošću da dočeka u svojim zidinama mile svoje goste i obaspe ih najsrdačnijim izljevima svoje istinske, duboke i svijesne ljubavi.

Naprijed dakle, braćo, na rad i slavno djelo, nek opet jedanput zagrmi naš zajednički zbor, na udivljenje svijeta, nek se ukaže slika udruženih grudi i mišica slovenskih u ogledanju snage i jačine, lepote i plemenitosti, posvećene dobru i sreći milog našeg naroda.

Zdravo! Czolem! Na zdar!

Pretsjedništvo Saveza slovenskog Sokolstva:

Dr. Ant. Novotni,
djelovoda.
Dr. Lazar Car,
potpretsjednik.

Dr. Jos. Šajner,
pretsjednik
Dr. Jindr. Vanjiček,
voda.

Iz ovoga proglasa braća naraštajci i sestre naraštajke mogu da vide težnje predratnog Sokolstva, koje je uvek ponosito i neustrašivo koračalo svom velikom cilju.

O JEZIKU, RODE, DA TI POJEM...

Mi vrlo dobro znamo, da Sokolstvo ne ide samo za tim, da u svojim članovima razvija samo jake mišice, da svoje pripadnike telesno toliko ojača, da se mogu ogledati sa starim Herkulesom ili Samsonom, već znamo, da je Sokolstvo i takva ustanova, koja mora da u svojim pripadnicima razvija i duh i narodnost. Ono što nas razlikuje od drugih naroda jeste jezik, to je barem glavna oznaka jednog naroda. I što je stablu lišće ili ptici perje, to je narodu jezik. Nijedna se ptica ne kiti tuđim perjem, nijedno se stablo ne ponosi tuđim lišćem. To nam je svima dobro poznato. Ali mi vrlo često radimo sasvim drukčije.

Želimo da progovorimo nekoliko reči o lepoti i čistoti jezika. Naši sokolski listovi, u mislima nam je naš »Sokolić«, imaju zadaću da poučavaju. Kako ćemo najbolje poučavati (mi znamo, da ima među nama mnogo braće, koji su potrebni te pouke i koji se žele poučiti)? Najbolje na taj način, ako budemo znali što zapravo želimo reći, i ako to što želimo reći budemo znali i lepo napisati: jasno, kratko, sočno, razumljivo. Držimo, da je osnovni zadatak svakog Sokola, svakog rodoljuba, a napose školovanog omladineca, da dobro govori svoj jezik i da je kadar da baci na papir, lepo i razumljivo, sve ono što mu je na srcu. U zadnje vreme oseća se gotovo svuda kako se naš jezik iznakazuje, kako se mrevari i zatire. Sve je to, priznajemo, odraz vremena u kome živemo. Danas ljudi misle, da je i suviše bedasto uzeti u ruke slovnice (gramatiku) i pravopis ili čitati naše stare pisce, od kojih se jedino možemo naučiti lep i bogat jezik, lep način izražavanja i pesničko oblikovanje misli. A što da kažemo o narodnim pesmama, koje su izvor, riznica, bogatstvo našeg jezika!

Tudice su poglavlje za sebe. Čemu te nesrećne tudice?! Zar naš jezik nije dovoljno bogat? Zar njime ne možeš savršeno da izražavaš svoje misli? Nedavno smo čitali vrlo zanimljivu jezičnu raspravu nekog znamenitog nemačkog jezikoslovca baš o tim nesrećnim tudicama. Taj Nemač se postavlja na sasvim i jedino pravilno stanovište, da upotreba stranih reči, ili tudica, ne pokazuju pisca većim i obrazovanijim, već baš naprotiv. Ne može biti obrazovaniji nerazumljivi pisac od onog koji je razumljiv, shvatljiv i svakome pristupačan. Van svake je, naime, sumnje, da se može i najteže i najzakučastije pitanje prikazati na lagan i razumljiv način. Ne pišemo za sebe, nego za druge! I Nemci, i Italijani, i drugi veliki narodi, nastoje da se oslobode stranih jezičnih upliva, da očiste svoj jezik od korova i pleve. Ako to rade veliki narodi, onda moramo na tome svim snagama raditi i mi, da iz našeg lepog, milozvučnog i slatkog jezika izbacimo sve ono, što nije njegovo, što nije niklo u našem narodu. Ako nemamo svojih reči — stvorimo ih, ako ih ne možemo stvoriti — posudimo ih u drugih slovenskih naroda, a od raznih turskih, nemačkih i romanskih reči dignimo ruke. Daleko im kuća!

Smatrali smo svojom dužnošću, da na ovo skrenemo pažnju našim saradnicima i saradnicama, jer mi s pravom smatramo za obrazovanog samo onog, koji dobro poznaje svoj jezik, koji se ponosi bogatstvom svog materinjeg rečnika, koji ne unosi kukavičja jaja u gnezdo našeg narodnog jezika.

(Kljč.)

Iz hajdučkog života u Crnoj Gori i Hercegovini.

Od svih nastavnika ipak najviše sam volio profesora povijesti. To je bio sjajan čovjek: pitao je na čudan način; prozvao bi đaka, odmjerio bi ga od glave do pete, pitao ga za njegove roditelje i završio bi redovno:

»Dobar si mi ti dak, evo ti petica.«

Tako su padale samo petice i četvorke, a mi smo ipak učili da ga ne obrukamo. To se samo dešavalo kada je trebalo da u prozivniku bude ocjena, inače on nam je uvijek pričao o povijesti, ali na poseban način, tako da ga je morao slušati sa zanimanjem i protivnik istorije. Pričao je rječito, uvijek je istorijske događaje dovodio u vezu sa svakidašnjim životom. Započeo bi tamo nešto o Egipćanima, pa bi došao na banatske »lale« i ruske »mužike«.

»Istorija se ponavlja, draga djeco, tako je bilo tada, a evo i sada kako vidite«, sjećam se njegovih riječi.

Bio je Hercegovac, potomak starih hajdučkih porodica, sam je četovao, tako da poznaje hajduke i njihova djela u prste, sva plemena zna od iskona. Par đaka bilo je Crnogoraca i on im je sam rekao njihove pretke, koje ni sami nisu znali, kao i njihove doživljaje iz borbi poglavito protiv Turaka.

Savjetovao nas je u svemu, među ostalim poštovati i neprijatelja. Kada takva stvar naide, on je vješto poveže s nekim događajem da je bolje prikaže. Tako i tada. Ne znam o čemu se radilo, ali se zato sjećam kada je počeo da priča:

»Važna strategijska tačka u tursko doba bila je nikšićska kotlina. Turci koji su bili potjerani od Mlečića nastanili su se tu u Nikšiću. S vremenom tu su se naselili razni poturčenjaci, hercegovački muslimani i drugi Turci. Od toga ukrštanja stvorio se naročiti tip neustrašivih boraca. Crnogorski i hercegovački junaci našli su u njima zaista takmace po junaštvu i po svemu. Dok su crnogorsko-hercegovačka plemena branila svoju slobodu, dotle su ovi Nikšićani pokušavali baš njima da uliju strah, da spoznaju i oni moć turske carevine.

Adžimanić, Babić i Džidić su imena poznatih nikšićskih junaka, strah i trepet okolnih sela hrišćanskih. Skupa su odrasli, skupa su i ratovali i sjekli glave Crnogorcima i Hercegovcima. Duše su im kipile od oduševljenja gledajući plijen i hrišćanske glave na bedemima Nikšića. Svi su ih predobro poznavali. Njihovi građani prorokove vjere priznavali su ih kao najveće turske junake, a malo je bilo Crnogoraca i Hercegovaca, koji im se ne bi uklonili s puta...

Bio je lijep jesenji dan kada su se tri junaka s većim brojem pratnje uputli prema plješivičkim brdima. Nakon duljeg puta ugledaju crnogorsko-plješivičke čobane, te se brzo porazmjestiše i sve udesiše za napad. Upravo je sunce zapadalo kada su goloruki čobani imali da postanu »grob ili rob«, kada se začu pjesma crnogorskog čobovina pokraj ovaca:

U Nikšiću gradu krvavome,
Svak se boji Adžimanić Đura
A sam Đuro Babić Jakšara
Obojica Džidića Hasana!

Čuvši ovu pjesmu, harambašama bi neobično milo, a naročito Hasanu Džidiću, koga pjesma neobično hvali. Podignut tako sa strane neprijatelja za najvećeg junaka nikšićkog, okrenu se družini i reče:

— Vjere mi turske i sveca Muhameda, prije ću na ovome mjestu da izgubim svoju glavu, no što ćemo plijenit' crnogorskog mala' ili posjeć' crnogorskog čobanina.

Pri tim riječima spremi se da ubije svakoga onoga koji bi pokušao da ne poslušna njegove riječi. Znajući družina da kod Hasana nema šale, zagledaše se jedan u drugoga, pa jedan reče:

— Naš sokole Džidiću 'Asane, kad te ovako pjesmom uzdiže crnogorska čobančad, zašto da te i mi ne poslušamo. Vala¹ danas ne smijemo ispalit' puške niti plijenit' ove crnogorske glave.

I vjerujte čudno je bilo vidjeti, za ono doba, kako jedna četa, do zuba naoružana, gleda kako u sunčanom zalazu, čobani gone stoku svoje katune.²

Nakon ovoga građani nikšićski vratiše se pravo u Nikšić. Za čudo bez plijena i bez crnogorskih glava, ali su bili svjesni u duši da prave junake i neprijatelj cijeni, uzdiže i veliča, isto kao što i oni na svome ognjištu u svojim pjesmama pjevaju hvale o crnogorskim junacima...«

»I eto poštenog protivnika treba cijeniti isto kao svoju moć...« nastavljao je naš profesor i dalje nam na dugo i široko pričao.

¹ roblje, ² dakle, ³ kolibe gdje noći stoka na planinama.

БОЖИНА ХРАБРОСТ

ЛАЗАР СИМЕУНОВИЋ,
Београд IV

Божа Павловић је познати човек у својој средини. Он сиромашно живи у свом родном месту, селу Рогачи под Космајем (родном месту војводе Жанка Катића, познатог у нашој историји из Првог устанка). Проређени су његови савременици из минулих ратова. Поратна омладина пролази поред њега и не зна да је он извршилац једног ретког подвига у рату. А како би се то и знало, кад јунаци не говоре о јунаштву.

Приликом ослобођења јужних крајева 1912/1913 године, поводом побуне Арнаута, била су образована два војничка одреда за угушивање те побуне: шариланински и призренски. Одреди су имали посебне задатке. Шариланински одред искрчан у Скопљу одмарширао је за Тетово, где је преноћио, а сутрадан наставио марш преко југоисточних огранака Шариланине. Кад је одред завршио дневно маршовање био је на највишој koti Шаре. Иако је био цео дан сунчан и топао на koti је дувао јак и хладан ветар. Војницима једва пошло за руком да развију шаторе. Годинама сагоревана трава чинила је дебели мекан слој на коме су се одмарали као на удобном душеку. У тој ноћи нису војницима изостајале успомене на нашег Милоша Обилића, на његово негдашње пландовање по истој планини. Дан иза тога одред је завршио на супротној страни Шаре. Још је било сунце на зараницима. Војници су се одмарали посмаграјући околину, која је имала одатле диван поглед, тражећи циљ свога похода. Командант одреда беше сазвао команданте батаљона и командире чета на договор. Командир 1 чете 3 батаљона VII пешадијског пука »Краља Петра«, I позива, која беше у саставу тога одреда, по повратку с тога договора објави својим војницима резултат саветовања:

»Војници!« поче командир, »наша је чета почашћена веома важним задатком. Нужно је, ради извршења општег задатка, да се одмах успостави веза између нашег и призренског одреда. Призренски одред треба да зна да је наш, шариланински, одред дошао на постављени циљ, да би приступио извршењу свога задатка. Он тада има да почне с чишћењем крајева од побуњеника, а њихово отуштање има да спречава шариланински одред са свога циља. За ову везу нема другог начина већ да неко од наших војника, преобучен у арнаутско народно одело, вођен једним мештанином, који је за ову ствар најмљен, пређе цео крај који раздваја та два одреда и да дође у везу с командом призренског одреда. А цео тај крај је побуњен. Задатак је, као што видите, веома опасан и по живот неизвештан. Тражи се неко ко би добровољно преузео да изврши овај задатак.«

После врло кратке паузе из редова сакупљених војника јавише се, скоро истовремено, два гласа:

»Ја ћу!« изјави Божа Павловић.

»Ја ћу!« изјави Драгољуб Спасић, редов из села Баба.

»Ти си Спасићу, чини ми се, ожењен и имаш децу?« упита командир.

»Да« одговори Спасић.

»E, tebi ne dam da ideš« izjavi komandir.

»A ti si, Božo, momak?« unita in ovog ozbiljno komandir.

»Jesam, gospodine kapetane,« odgovori Boža.

»Tebi odobravam da ideš,« reče komandir.

Komandant odreda odmah je bio obavešten o ovome, i ubrzo je zatim Boža, zajedno s još jednim takođe dobrovoljnim vojnikom iz 1. bataljona u sastavu toga odreda, preuzeo zadatak.

Sreća je poslužila, i zadatak je uspešno izvršen. Boža se vratio među svoje drugove pun radosti i zadovoljstva. Svi smo mu se tada divili. Jaložan je bio samo Spasić, što mu komandir nije dozvolio da i on ide.

Šarplaninski odred bio je na obali Drina, kada je iz Vrhovne komande javljeno, da je ukazom Boža Pavlović, redov 1. čete 3. bataljona VII. pešadijskog puca »Kralja Petra I«, I. poziva, odlikovan zlatnom medaljom za hrabrost.

SPOMINU BRATA SLAVOMIRA KRATOCHVILA

ST. KOVANDA
(Prevedel M. K.)

(Dalje.)

Radoušku so vsi svetovali, naj bi si najel ostravskega odvetnika-žida. Radoušek pa je mislil na češkega človeka, odvetnika in poslanca dr. Fischerja. Z njim so se pogajali že v decembru 1914. člani přerovskega Sokola, ko jih je dr. Smrčka poučil, da smejo zagovarjati pred vojaškim sodiščem samo takšni odvetniki, kateri so bili že v mirnih časih vpisani v seznam vojaških zagovornikov. Dr. Fischer je takšno legitimacijo imel. Deputacija je želela od poslanca Fischerja, naj bi prevzel zastopstvo preostalih udeležencev; želeli so tudi, naj bi jim preskrbel izpovedni zapisnik Kratochvílov (ki še do danes ni eruiran). Dr. Fischer je obljubil, da prevzame stvar, toda takoj je vprašal, kdo mu jamči za honorar, kar je deputacijo — umevno — presenetilo. Kljub temu so takoj izjavili, da jamčijo za stroške sami. (Tudi drugi člani přerovskega Sokola, ki se deputacije niso udeležili, so rade volje obljubili, čim so slišali o zahtevi odvetnikov, da bodo nosili skupno stroške za pravno pomoč obdolžencem). Potem je dr. Fischer predal deputaciji nekoliko pol polnomoči, katere sta podpisali tako gospa Radouškova kakor gospa Klabazňova. Polnomoči je zahteval odvetnik v to svrhu, da bi mogel priti v stik z jetniki. Obe gospe sta nato stopili sami v pogajanja z dr. Fischerjem, s čimer so bili koraki deputacije v korist obdolžencev zaključeni.

Radoušek sam je javil svojemu zagovorniku dr. Fischerju, da je za dan 11. februarja 1915. določena razprava, naj bi ga na njej zastopal. Dne 11. februarja je čakal Radoušek od pol osme ure zjutraj do popoldne na prihod svojega zagovornika; potem so ga odvedli ob 5. uri zvečer v sodno poslopje, kjer ga je pričakoval dr. Fischer. Zagovornik je sprejel obdolženca v dvorani, kjer so trije višji vojaški sodniki izpraševali skupino ljudi; sedel je z njim k oknu in se tam z njim razgovarjal. V tem razgovoru mu je odobril izpovedi, ki jih je napravil za preiskave, se potem z njim dogovoril o honorarju za zastopanje, pri katerem je popustil od predloženih 1000 K na 900 K. Radoušek se je posvetoval z zagovornikom o tem, ali sme neskladnost svojih izpovedi pred prekim sodom in poznejše priznanje krivde razložiti tako, da mu je to nasvetoval tedanji zagovornik dr. Grünfeld.

Radoušek je očitvidno čutil hvaležnost do tega zagovornika ex offio, ki mu je rešil življenje, ter mu ni hotel kot častniku pred sodiščem škodovati.

Zagovornik dr. Fischer pa je zavračal zadevno bojazen Radouškovo, sodeč, da ga o tem ne bodo izpraševali.

Prihodnji dan je bila razprava. Vstopivši v sodno dvorano je Radoušek zapazil istega polkovnika, kateri je predsedoval prejemu sodu.

Radoušek je pri razpravi zopet začel pripovedovati oni dogodek z vojakom, ki mu je — vračajoč se s fronte — dal v kupu papirjev napisane letake in ga je pripovedoval tako verjetno, da je k njemu pristopil sam oni polkovnik ter ga je vprašal, zakaj tega ni povedal pred prekim sodom.

Tedaj je začel Radoušek vse na široko razkladati in je pri tem zabredel tako, da je bilo kmalu spoznati, da laže. In zavrgli so njegovo izpoved kot golo povest. Sodnik je poleg drugega dejal: »Stvar je takšna: enega smo ustrelili in drugi se nanj izgovarja!«

Zagovornik dr. Fischer je izgovoril potem svoj zagovor, v katerem je pokazal na to, da je obdolženec v teku preiskave krivdo priznal, ter je zahteval zanj milo obsodbo.

Sodni svet, stopivši na kratko posvetovanje, je nato objavil Radoušku razsodbo: osem let težke ječe, poostrene z enim postom mesečno.

Radoušek je pozneje pripovedoval, da so privedli ta čas k vojaškemu sodišču v Mor. Ostravi vrhovnega inženirja grofa Larischa, dobrega Čeha, ki je bil obdolžen raznih slabih izrekov o vojni, o Rdečem križu itd. Čeprav je bil ovaduh študiran človek (6 razredov gimnazije), ki je svojo ovadbo dobro podkrepil, ter k vsakemu inženirjevemu izreku še dodal celo datum, mu je vendar njegov zagovornik — žid zajamčil, ne da bi čakal naroka, predvsem z denarno zalogo v jetnišnici kantini vse ugodnosti; nato je našel v kraju inženirjevega poslovanja vrsto verodostojnih oseb — Nemcev, kateri so pri vojaškem sodišču potrdili, da je vrhovni inženir reden, lojalen mož in da je bil denunciran samo iz maščevanja — ter je to tudi dokazal, tako da so obdolženca še dopoldne odvedli v civilno jetnišnico, popoldne pa popolnoma izpustili na svobodo. Radoušek je dobro vedel o tem povoljnem rezultatu intervencije židovskega odvetnika, a si ga vendar ni vzel za zagovornika.

Po rozsodbi je bil Radoušek kaznovan radi zločina sokrivde na veleizdaji, storjenega s tem, da je ni ovadil. Ni bil sicer obsojen na smrt, toda ječa v Komarnu na Madžarskem, kamor so ga odpremili takoj, je bila hujša od smrti. Vztrajal je v njej vse do maja 1917. in svoje trpljenje je opisal v pismu, katero je hotel odposlati poslancu Františku Slančku na Dunaj.

Sledijo naj iz njega važnejša mesta. Takoj uvod je značilen za čisto češko mišljenje ponižanega jetnika:

»Skozi prenapolnjene vojaške ječe je preletela vest o skorajšnjem zasedanju državne sveta kakor oživljajoča pomladanska sapa zamrlo prirodo. Med nami obstoji mnenje, da se boste (se, v državnem svetu) po izčrpanju najnujnejših vprašanj, kakršna so čuvanje svetih pravic našega jezika in nedeljivosti dežel češke krone vobče ter češkega kraljestva posebej, spomnili tudi onih siromakov, ki so pretirano sumničenje naših vojaških sodišč plačali s svojim življenjem in s sramoto izdajalca segajočo celo čez grob, kakor tudi onih, ki so bili vrženi v ječe ali še sedaj stokajo v težki ječi.«

Prikazavši nato ostravsko sodišče in pritoživši se radi številnih ponižanj, katera mu je bilo tam pretrpeti, nadaljuje: »Po 5 mesecih od svojega zaprtja so me prevedli

Slavko Hotko: „Obrezovanje trte“ (lesorez)

v vojaško trdnjavsko ječo v Komarnu, kjer so počenjali z menoj trje ter bolj brezobzirno nego z najbolj zavrnjenimi morilci in na mojo prošnjo za ločitev od teh ljudi, pri čemer sem se skliceval na cesarske naredbe iz leta 1849. in 1864. ter na ministrsko naredbo iz l. 1867., se je poveljnik jetnišnice razkričal nad menoj z besedami, da so mu sicer te naredbe znane, toda da je njemu osebno vsak tat in morilec ljubši nego takle veleizdajalec. In v tem smislu je bila tudi rešena moja prošnja. Odločitev je bila provedena tako, da so me vrgli za trajno v samotno temnico, kjer nimam niti direktne luči niti zraka, v samotno ječo, v katero so zapirali ljudi v poostrenje kazni za najtežje zločine, in sicer le tedaj, če jim je bila taka poostritev naložena z obsodbo, vedno pa največ za dobo enega meseca. Razen tega so me za dobo 18 mesecev popolnoma brez krivde kaznovali s trdim ležiščem, katerega me niso oprostili niti v času težke bolezni.«

Vso nesrečo, v katero ga je vrgla gorečnost ovaduhov in vohunov přerovskih, zgrinja v besede: »Moje človeško dostojanstvo je poteptano v prah, moje zdravje je uničeno, v strogi ječi sem izgubil vid, izgubil sem sluh, izgubil sem zobe, izgubil sem lasce — a zunaj sta bili medtem uničeni moja trgovina in moje imetje.«

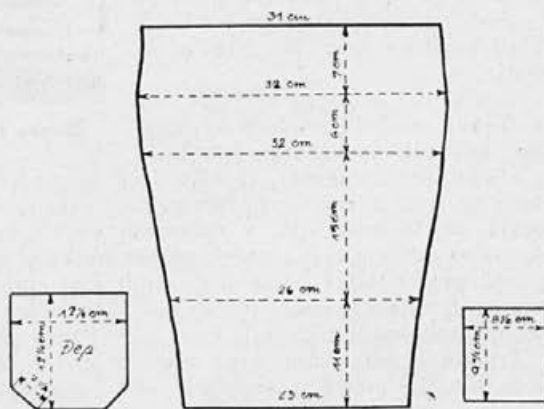
Iz komarenskega pekla, katerega so mu prizadevali ne le jetnišnični predstojniki in nameščenci, nego tudi, kolikor je bil v skupni celici z drugimi, ostali jetniki, ki so ga sovražili »kot boljšega človeka«, se je osvobodil do neke mere, ko je prišel v znosnejšo ječo v Šopronj, odkoder je bil po 3 mesecih dne 17. julija 1917. odpuščen ob splošni amnestiji. Moral je seveda nazaj v Komarno in tam mu je bil dodeljen kljub vsem protestom za potovanje v Přerov vojaški spremljevalec, — očitvidno, da bi se mu na potovanju ne zgodilo nič hudega ...

Da je bil potem takoj klican k vojakom, to izhaja že iz vsega avstrijakantstva, kateremu so podpadali Čehi za vojne. Radoušek se s hvaležnostjo spominja opavskega poročnika Smítala (zvestega Čeha), ki mu je takoj po njegovem prihodu k vojakom ponudil svoje prijateljstvo in ga že takoj drugega dne pustil na dopust v Přerov. Ko pa je bil po mesecih Radoušek zopet klican k vojakom, ga je priporočil Smítal skrbi Čeha poročnika Hrbáčka, ki ga je vzel v pisarno in čuval kljub vsej nevarnosti, ki mu je grozila radi tega, da je kril politično sumljivega človeka.

(Dalje prih.)

Novo naraštajsko odelo

Poznata je stvar koliko ulogu igraju u životu ljudskome pojedinačeve navike pojedinih ljudi. Pod uticajem svojih dobrih ili loših navika ljudi redovito upravljaju i način svoga mišljenja, rada i uopće života. Po životopisima velikih i znamenitih ljudi, koji su prepuni najčudnovatijih ekscen-tričnosti, vidi se od kako velike važnosti i značaja po njihov rad bijahu navike tih velikana.

Tako se za Montenja priča, da nije mogao razmišljati ni o čemu sve dok se ne bi zatvorio u jednu osamljenu kulu.

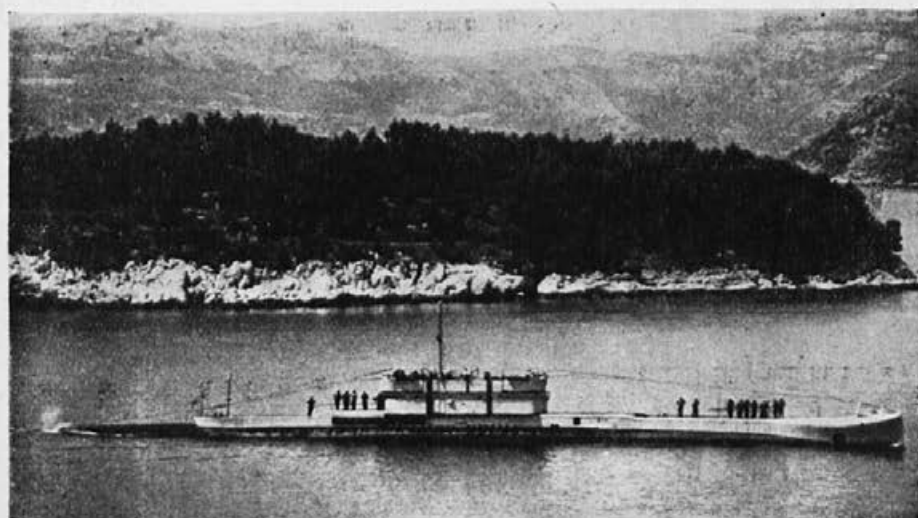
Monteski je bio najraspoloženi za razmišljanje kada se vozio u poštanskim kolima.

Sva svoja genijalna i glasovita djela Šiler je pisao držeći noge u ledu, a Boaje bi se običavao zaključati u praznu sobu i zamatati glavu toplim krpama.

Foks je radio samo poslije dobrog i obilnog jela. Tada je odlazio u svoju radnu sobu, zamotao si glavu ručnikom umočenim u ocat i radio. Naročito čudački se ponašao Metra, koji je sebi između očiju lijepio komadić meka-nog kruha, kao znak slugama da ga ne smetaju u radu.

Balzak je najradije tražio inspiracije u kavi, dok su Šubert, Verlen i Mise to činili kroz alkohol. Mozart je najbolje bio raspoložen za skladanje, kada bi se dobro najeo, a Rosini je pisao note i kuhinjske recepte u isto vrijeme. Žan Žak Ruso najradije je razmišljao posmatrajući mlade biljke, a Šenoa je napisao svoje najbolje romane pijan, ležeći na podu.

Iz gornjih kratkih i malobrojnih primjera vidimo, da su navike čak i u životima velikih ljudi imale znatan uticaj na njihov rad i stvaranje. Tako život i kroz ljudske navike često puta dokazuje svoju veliku tajanstvenost i duboke rezone, koje ljudi nikada neće potpuno otkriti ni upoznati.

Podmornica Jugoslov. ratne mornarice „Nebojša“

KRALJU MUČENIKU

JOSO MATEŠIĆ,
Generalski Stol

U nepovrat ide vreme i godine nekud beže,
Ali živa uspomena na Tebe nas uvek veže,
Bez obzira kud će vreme, nosimo te u dušama,
K Tebi lete naše misli ka azurnim visinama.

Oplenac je naša Meka, on svetinja svega roda,
Na poklonstvo mnoga duša sa žalosnim srcem hoda,
I na grobu Tvome zavet sveti svak obnavlja:
Čuvaćemo Tvoj amanet — on se još ne zaboravlja!

Zaboravit nit se neće dok sa neba sunce sije,
Dokle bude ovog sveta i naše Jugoslavije,
Njeno ime sećaće nas na Te ko na Oca njena,
Ko na spasitelja složne braće svih Jugoslovena.

Ti si pao, ali nije delo Tvoje, niti jedinstvo braće tvoje,
Koji znaće vek da hrane to veliko delo Tvoje!
I da Tebi gromkim glasom svakog dana Soko kliče:
Neka Ti je večna slava, Oče naš i Mučeniče!

PORUKA

FERDO PAVEŠIĆ,
Sarajevo

Kada ne bi bilo u životu patnji,
Kada ne bi bilo borbe, rada, žrtve,
svi bi ljudi bili tek lutkice bedne,
nesrećna stvorenja, siluete mrtve...

Iskušenja teška savladati hteti
i sa punim srcem boriti se smelo,
Pa krenut u život sa verom u sebe,
otvoriti oči, podignuti čelo...

To su ideali karakternih ljudi
i veliki Credo dičnog nam roda,
to je, eto, simbol u kojem se krije
napredak Sokolstva i naša sloboda.

Ej, Sokole, brate! Ne kloni duhom,
Nek te svaka patnja bodri i sokoli,
Jer jednog ćeš dana pobeđničkim
hodom
Pregaziti sve što ranjava i boli...

Pa ćeš vedro proći kristalnom alejom
Idealne sreće i besmrtnog dela,
A tvoja će vera rasut draži svoje
Kroz gradove silne i planinska sela.

Upalimo baklje vedrine i nade,
Ne klonimo duhom u patnju života,
Jer Golgota svaka znak je Uskrsnuća,
A u svakom bolu borba je divota...

СОКОЛИ НА СТРАЖИ!

Др. В. РАШИЋ,
Београд

Соколе и Соколице,
Што погледаш нетремице
И на мртвој стражи стојиш
А не стрепиш, нит се бојиш!
Да ли гледаш историју твоју?
Ох, на понос и утеху своју!

Пусти поглед на далеко,
Пусти поглед на широко,
Пусти поглед више тебе
А највише око себе!
Па погледај кроз нас и векове, —
И сагледај редом Соколове!

Гледај стене и висине,
Гледај брда и планине,
Гледај реке и речнице,
Те жилавке и мишице!
Како с' дижу, како снажно бију, —
Ох, с наших су крви и костију!

Да ли чујеш мајку твоју
Како диже децу своју:
»Мој Соколе, миље моје,
Очни виде душе моје!
Мојим сам те млеком запојила
И честитом вером одгојила!»

Да ли чујеш оца твога
Или деду гусларекога:
»Мој Соколе, име моје,
Немој туђе, не дај своје!
Робље ником, а брат брата свога, —
Увек буди срца соколскога!»...

Ој, Соколе, Соколице,
Полетите јатомице
И на мртвој стражи стојте
Не дајте се и не бојте!
Свети завет браћи упутите
И соколским кликом закликните:

Ето, тако, кроз векове
И кроз старе и кроз нове
Родитељи довикују
Својој деци да их чују!
И у дугој овој светој кажи:
Соколи су стално сви на стражи!

Једна нам је мајка свима!
Домовина све нас има,
Све нас држи, све нас збира,
За нас брине, нема мира!
Мила мајко, увек свима нама, —
Домовино, мајко над мајкама!

Врлином се напред иде,
Врлином се стиже срећи,
Врлином се људи виде
И постају све то већи!

Част и љубав више свега
Што нас вежу с Домовином:
Из духа су Божијега
И трајаће свом сицином!

Без врлина нема части,
Из љубави николико, —
А то су нам праве сласти
И имаће свеколико.

Ко је увор Домовине
И вечито на бранику?
Онај ко је пуи врлине
И свакоме на видуку!

Ко појима част и понос,
Родољубље увек снажно
И кроз сами ватрен занос
Иде с Краљем свуд' одважно!

За Њега је борба света,
С памтивека иде тако,
И увек је од полета, —
И у свету зна га свако!

Али бива и бој тешки
И муком се често води,
Ал' је за то дух витешки
Да препоне све преброди!

Јесте јунак ком' се стекне
Да победи брзо стигне, —
Ал' је већи ко поклекне
И победно сам се дигне!

Смрт у живот борца води
И у вечност тако стиже:
Кроз борбу се препороди
И победно опет диже!

Победи се мора стићи:
За онстанак то нам треба:
Она ће нам живот дићи
К'о Божије парче хлеба!

Храброст наше војске славне
И још скромност омладине:
То су снаге сведражавне
Наше расе Домовине!

BEZ NADE

ISMET A. TABAKOVIĆ,
S a r a j e v o

Možda ja neću zaista nestati
Kada bez bola odem u Tajno;
Možda ja neću zaista prestati
Kada u Crno sadem Beskrajno.

Možda me čekaju sv'jetovi novi,
Možda me čekaju i drugi dani;
Možda će ljepši biti mi snovi
Što nisu gorki ni uplakani.

Možda ću velikog spoznati Koga,
Možda ću umom tek biti veći;
A možda ću, pokraj i osim toga,
Ja biti bliži najvećoj sreći.

Možda će drugi mrziti me ljudi,
A možda će i boli druge me trti;
Možda će ljubav kidat mi grudi,
A možda ću otkriti misterij Smrti.

No, što će sve biti ja ne znam, dakako,
Jer zagrobna tajna u beskraj se stere;
Misleći o tome intenzivno tako,
Ja smijem se svemu bez nade i vjere.

ONI SA DNA

ISMET A. TABAKOVIĆ,
S a r a j e v o

Srećem ih često u svakome gradu,
Na putu kroz život bola i tuge;
Davno su oni izgubili nadu
I sreću i njene svijetle duge.

U bescilju praznom provode dane
I mutne su uv'jek njihove oči;
Borba im je divne slomila sanje,
A oko im suze krvave toči.

Pa zaplaćem često od gorkog jada
Nad životom teškim onih sa dna;
I pomislim onda da li će kada
Srušit se vizija žalosnog im sna?

NA PRAGU LJETA

JOSO MATEŠIĆ,
Generalski Stol

Proljeće nam
rano stiglo,
iz sna zimskog
svijet je diglo.

Donelo nam
miris cvijeća,
što na život
nov nas sjeća.

S njime i maj
cvjetni stiže,
pa smo ljetu
žarkom bliže.

Bdi priroda
divna cvjeta,
na pragu smo
toplog ljeta.

Nema više
hladnih dana;
priroda je
rascvjetana.

Sve nas bliže
k ljetu vodi,
Kao pticu
ka slobodi.

Usred eveća
i proleća,
na ljetu nas
život sjeća.

U PRIRODU, BRAĆO! . . .

JOSO MATEŠIĆ,
Generalski Stol

U prirodu, braćo, hajte:
tu je pravi život, znajte;
tu vas čeka pjev slavuja
Poput zvona što leluja.

Tu se čuje miris cvijeća,
Tu se vidi čar proljeća,
tu se sluša glas slobode
Rascvjetane sred prirode.

U prirodi želje vruće
Doživjeće uskrsnuće,
a vjera će dati nade
i okrepit duše mlade.

Zato, braćo: u prirodu
međ' cvijeće, na izvor vodu,
tu u vježbi, pjesmi, cvijeću
Radujte se svi proljeću!

JEDNOJ

ISMET A. TABAKOVIĆ
S a r a j e v o

Kao magla siva na dušu mi pade
Preteška bol, iz mladosti naše rane
I legija sjećanja iznenada stade,
Pa zajeca bolno kao skrhanе grane.

A onda od nekud iz prošlosti sive
Došao sam ja Tebi k'o sjenka iz snova,
Kroz guste magle i putanje krive
Dodoh do Tebe, ja putnik bez krova.

To davno je bilo, vaj, djevojko mila,
U proljeću svom Ti bujno si cvala,
U srcu toplome ljubav si krila,
A za patnje i boli Ti nisi znala.

Afrodita strasna tad v'jenac je splela
U dušama našim od trnova granja,
Ti postati moja tad samo si htjela
I čeznuće Tvojih ja bio sam sanja.

No sve prođe i Ti si sad blijeda
I usne su Tvoje k'o mrtvi korali,
A moja kosa sada je sijeda
I padoše Tvoji divni ideali.

Ti ništa više ne želiš od života,
Bez divnih ruža i lala pust Ti je vrt,
Duša Ti bolna ne traži milota
I sa tugom u oku Ti čekaš smrt.

PROFANA BALADA

FERDO PAVEŠIĆ,
S a r a j e v o

(Legenda o Buridanovu magarcu)

Bila jednom jedna
magarčina stara,
kojoj na tom svetu
nije bilo para...

Jednog lepog dana
magarčina krenu
pokošenoj livadi
i svežemu senu...

Među dva je plasta
iznežada stala,
kojemu da pride
nije — jedna — znala...

U oba je plasta
bilo sena dosta,
ali stara magarčina
gladna ipak osta...

Mislila je dugo
na koju će stranu
dočekavši tako
toplu večer ranu...

Magareće crno oko
videlo je malo,
pa se zato nikako
odlučiti nije znalo...

A nebom već zvezda
večernja zablista,
dok magarčinu mučila je
još dilema ista...

I kad mesec zaplovi
(kao što on već zna),
magarčina još stajaše
među plasta dva...

Noć nastade tiha,
odavno se smrklo,
a magare se bedno
proteglo — i erklo...

Tako svrši magarčina,
kad noć beše lepa,
uništi ga gramzivost
i pohlepa slepa...

MI SMO JAKI

JOSO MATEŠIĆ,
Generalski Stol

Mi smo jaki, jer smo puni snage
i ljubavi za ideje drage!

Mi smo jaki, jer nas vodi sloga
u radu za dobro naroda svoga!

Mi smo jaki, jer smo vojska prava,
čija svuda već se ori slava!

Mi smo jaki, jer smo sjedinjeni,
jer smo braća — svi Jugosloveni!

Mi smo jaki, jer nas ljubav vodi
ka Istini, Pravdi i Slobodi!

Mi smo jaki, jer smo Sokolovi
svog naroda vjerni smo sinovi!

Mi smo jaki — jaki ostajemo,
svoju zemlju uvek branićemo!

Mi smo jaki ko pravi junaci
uvijek vjerni jugoslavskoj majci!

MOJOJ SUZI

ISMET A. TABAKOVIĆ
S a r a j e v o

U sanjama te gledam, djevice divna,
Okićenu vijencem briljantnih grivna;
U sanjama te volim, djevice krasna,
Muzo lijepa i djevojko prestrasna.

Čarobna muzo, otkad ja tebi služim
Za srećom i životom uzalud tužim;
Jer za c'jelov jedan sa tvojih usana
Ja podnosim boli nesretnih dana.

Tvoji su c'jelovi amajlije svete
I pečati radosti pjesničke klete;
Otkad za tebe srce, u meni bije,
Životnog veselja oćutilo nije.

Ah, teško je pjesnik i tvoj rob biti
I suze u oku zbog tebe kriti;
Melpomeno moćna, Melpomeno l'jepa,
Učini me robom ta ljubav slijepa.

LINEA VITALIS

FERDO PAVEŠIĆ,
S a r a j e v o

Duga, duga — beskrajno duga —
siva kao patnja i teška bol,
kroz proplanke i opusteli dol
prodire, savija se i tužno mota
Linija Života,
duga, duga — beskrajno duga...

Nekad su njenim lepim stranama
cvali jorgovani, ljubice i lale,
nekad sam tuda susretao Ideale
i gledao sjaj plave Stellae Maris —
o, Linea Vitalis! —
ševce su nekad pevale po granama...

A danas je pusto oko mene svuda,
niti vidim cveća, nit ptica čujem,
ćudnovate snove o Sreći snujem...
Nigde više nema proletnih divota —
Oh, kuda vodi taj put — kuda, kuda...?

ĐURĐEVDAN

JOSO MATEŠIĆ,
Generalski Stol

Durdevdan je
dan junaka,
uspomena
uranaka.

Spomen drag nam
od vekova,
ostao od
pradedova.

Koji su se
ovog dana
sabirali
sa svih strana.

Da se spreme
svome rodu
poć u borbu
za slobodu!

DOLJE ALKOHOL!

GOJKO JAKOVČEV,
B e t i n a

Iz zadimljene krčme, koja stoji na najljepšem mjestu u selu, dopiru do nas vika i buka. Što je tamo? zapitam prolaznika. Pa, eto, biju se. Jurica igrao s nekim varalicom na karte, pa se posvadili i potukli. U tučnjavi je varalica nekim oštrim predmetom napao Juricu i teško ga ozledio na desnoj strani grudiju. Čini se, da mu je povrijedio pluća. Jadni Jurica, uzdahne susjed i krene svojim putem.

Ko je taj Jurica? Otac mu je pred 20 godina bio najimućniji gospodar u cijelom ovom kraju. Njegovi vinogradi i maslinici zasadeni smokvama i breskvama, bili su nadaleko poznati kao najbolji. U srećnom braku sa svojom ženom dobije sina. Njega su svi od milja zvali Jurica. Još kao malemu dječaku, davali su mu, i otac i majka, potpunu slobodu. Radio je što ga je bilo volja. Školu je izbjegavao i bio je njezin najveći neprijatelj. Uzalud je učitelj opominjao roditelje Jurine; oni su slabo marili za to. Konačno se Jurica približio vinu. Još dok mu je bilo 12 godina govorio je, da je vino nešto najbolje na svijetu. Otac mu je i dalje sam obrađivao zemlju, dok se on skitao sa svojim pokvarenim društvom po seoskim krčmama i birtijama. Tamo je pio i kartao, pušio i psovao. I od jednog, kako se mislilo, malog anđeljka, stvorilo je vino podmuklu zvijer. Otac je tek onda opazio kud mu je krenuo sin, te je nastojao da ga odvрати od krčme i da ga privede na pravi put. Ali je bilo prekasno. Drvo se nije savijalo dok je bilo mlado. Oca je teško boljelo kad je vidio kud mu je sin zabrazdio. Gorko se kajao, ali ne za dugo. Stao je poboljevati i za kratko vrijeme je umro. Sad se Jurica, kao jedini nasljednik i gospodar bacio na uštedevinu svoga oca. Priređivao je gozbe i pijanke, kartao, pušio, pio i plaćao rakiju i vino.

U tom općem metežu njegova života, oženio se na nagovor susjeda i majke. Mislili su kad se oženi, krenuće drugim putem, ali su se prevarili. Od vuka nikada jagnjeta stvoriti nećeš. Često bi pijan u noći došao kući i umjesto da pomiluje svoju ženu i majku, on bi ih vreo, pa i tukao. Očeva uštedevina malo mu je trajala. Tada je počeo da prodaje komad po komad očeve zemlje. Za dobru zemlju rado su se otimali seoski lihvari i davali bi Jurici znatne svote novaca, koje mu ne bi dugo trajale. I tako je to išlo iz

dana u dan. Alkohol je razarao njegov život, njegov duh i on nije više bio sposoban da mu se odupre. Jednom je u krčmi sjedio s jednim poznatim kartašem, varalicom. Taj ga je dobro operušao. I tako je došlo do tučnjave, u kojoj je, kaka smo vidjeli, stradao Jurica. Bio je odmah prevežen u bolnicu, ali liječnici su ustanovili da mu nema spasa. Nakon nekog vremena je umro. Krivac je bio progonjen i kažnjen, a u maloj seoskoj kućici plakala je mlada žena sa svoje dvoje uboge djece. — Dolje alkohol! Živela trezvenost!

NA RIVI*

GOJKO JAKOVČEV,
B e t i n a

Sunce je već davno zapalo. Nad selom je mrak. Pod crvenim svjetlom svjetionika na rivi (gatu) stojimo nas dvojica. Moj drug i ja. On je gimnazijalac, a ja težak, zemljoradnik. Obojica smo Sokoli. Stojimo tako obojica naslonjeni o gvozdeni stup svjetionika i razgovaramo. More je sasvim mirno. Na protivnoj strani sela vidi se uz more dosta svjetiljaka. To ribari ribare. Iz jednog čamca čuje se jednolična pjesma ribareva. Zrakom zuje razni noćni kukci, koji svojim zujanjem ispunjuju naše duše nekom tjeskobom. U selu se čuje vesela pjesma bečara. Prema istoku se nebo rumeni. Izlazi mjesec. Velik i crven. Njegovo svjetlo jasno se odražuje u moru. Ispod njega crni se brijeg, obrastao šumom. Na malom otočiću, na visokim, golim hridinama, naziru se kao aveti zidine razrušenog manastira. To je Sustjepan. Ah! Krasnog li prizora! — uzdiše uz mene moj drug. Nešto ovakva ne možeš vidjeti u gradu. Zbilja, lijepa je moja okolina i moje selo. I ko ga jedanput vidi, taj ga tako lako ne zaboravlja.

* riva = pristanište.

Prag: Pogled na Vaclavski trg ispred Narodnog muzeja

X SVESLOVENSKI SVESOKOLSKI SLET U PRAGU

Donosimo u kratkim potezima male vesti o praškom sletu, koje će zanimati naš naraštaj.

Sletišće — pretesno. Prema prijavama, koje su već do sada stigle priređivačkom odboru, vidi se, da će tribine biti i suviše tesne. Velik deo mesta već je sada rasprodan.

I vojska nastupa. Dne 6 jula nastupiće savezničke vojske: češkoslovačka, rumunjska i jugoslovenska. S vojničkim nastupom završavaju sletske priredbe.

Naraštajska povorka. Svršavaju se konačne pripreme za naraštajsku povorku. Najpre idu naraštajci, a zatim naraštajke.

Prehrana na sletišću. Kako je do sada prijavljen ogroman broj Sokola i Sokolica za zajedničku prehranu na sletišću, to će sletske kuhinje morati da izbace svaki dan 350.000 obroka.

Lekarska pomoć. Za nezgode na sletišću i za vreme povorke spremna su mnogobrojna kola, a također se prijavilo i nekoliko stotina lekara i samaritanaca, koji će pružati prvu pomoć.

Deca i naraštaj na sletu. Zbog neočekivano velikog broja omladine, koja će nastupiti na ovom sletu, moralo se štošta promeniti. Tako se morao promeniti pravac povorke, prostorije za nastanbu, garderobe, prehrana i t. d. Naraštaja će biti u povorci (u naraštajskim odorama) oko 35.000. Stupaće u četama po 13 deveteroredova.

Vežbanje naraštaja. Naraštaj stupa na sletišće u kolonama u sedemdesetidvostupu. Zatim se razdvajaju u 32-stupe, koji se u sredini dele na dvanaestoredove, a nato se ove formacije šire u obliku levka i stvaraju lepe zvezde. Sve ovo strujanje i prestrojavanje ne sme trajati više od 13 minuta.

Naraštajska takmičenja. Na naraštajskim takmičenjima u Pragu učestvovalaće i naši naraštajci i naše naraštajke.

42.000 češkoslovačkih srednjoškolaca na sokolskom stadionu u Pragu. Pred samim glavnim svesokolskim danima u Pragu nastupiće češkoslovačka srednjoškolska omladina, i to od 9 do 12 juna. Tu će se pokazati, kakav golem posao je srednja škola obavila na polju telesnog uzgoja svoje omladine; očekuje se, da će ovogodišnji uspeh uvelike nadmašiti sva dosadašnja srednjoškolska nastupanja. To dokazuju ne samo telovežbačke pripreme, koje se već davno vrše najvećim marom, nego i ogroman broj prijava. Dok je 1920 god. nastupilo — i to prvi put — svega 5180 učenika i učenica te se ovaj broj na sledećem nastupu povećao na 13.124, a na trećem na 16.000 učesnika, prijavljene su sada preko 42.000 učenika i učenica. Osim toga doći će iz Jugoslavije u Prag 800 srednjoškolaca. Između češkoslovačkih učenika biće preko 24.000 muške, preko 17.000 ženske omladine.

Srednjoškolske priredbe sastoje se od lakatletskih vežbi, bojnih takmičenja, takmičenja u plivanju, u recitacijama pojedina i zborova, nadalje od zajedničkih prostih vežbi učenika i učenica, od pozdrava državnoj zaštavi na Masarikovu stadionu, od posebnih nastupanja s naročitim vežbama, od nastupanja nemačkih srednjoškolaca i napokon jugoslovenskih gostiju. Ove igre zaključice svečana povorka sve ove omladine u devetero redovima kroz grad gde će defilovati pred pretседnikom Republike. Osim toga biće priređena »Slovenska akademija«, gde će sudelovati i jugoslovenski i ruski gosti, onda svečana akademija u praškoj opštinskoj kući kojom će zgodom biti proglašeni pobednici u pojednim takmičenjima, zatim veliki vatromet u dačkom logoru, napokon prvi put velika sletska scena.

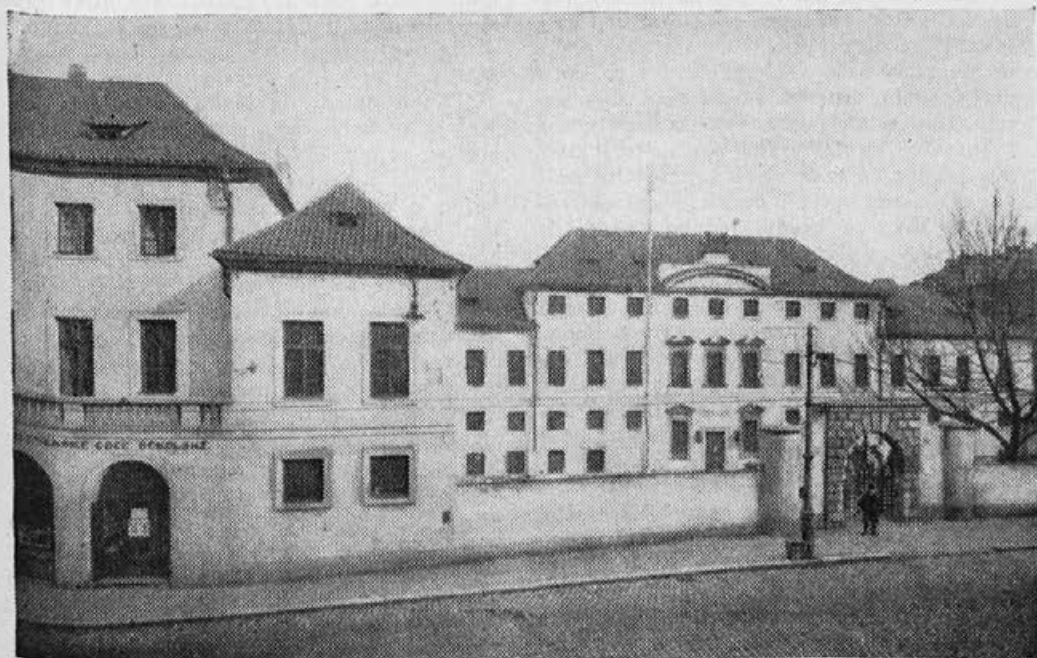
Mnogo će pažnje pobuditi sudelovanje tako zvanog školskog puka Bat'ine radne škole. Ovaj će puk pokazati svoju izvežbanost u upotrebi oružja, u civilnoj vazdušnoj odbrani i sl. Nastupiće 10 četa ovog

školskog puka, t. j. 1178 učenika Baťine škole, sa 40 podoficira i 15 rezervnih oficira, sudelovaće i aeroplani, mitraljezi, a možda i tankovi. Što se tiče sudelovanja

nemačkih srednjoškolaca, računaju s oko 400 izabranih đaka s 45 nemačkih srednjih škola iz Češkoslovačke. Izvodiće zajedničke proste vežbe.

Prag: Narodní divadlo (Narodno pozorište)

Prag: Tiršov dom

Darinka A. Stojaković je letos izdala v Beogradu zbirko »Antologija jugoslovenske pripovetke«, kjer so zastopani Slovenci: Cankar, Jurčič, Kersnik, Levstik, Meško in edina žena, Kvedrova. S tem izborom je dobila priznanje, da je najboljša slovenska pisateljica. V celoti je zapustila 13 knjig, med njimi jih je več takih, ki so napisane v srbohrvaščini, na pr. vojni roman »Hanka«, nekatere drame itd. Nekoliko je objavljala tudi v češčini in nemščini. V hudi bolezni pred smrtjo je sežgala dva zaboja rokopisov, na tisoče strani!

Tuberkuloza je prerano vzela ženo, ki je imela še toliko krasnih načrtov za slovstvo. V pismu na F. Govekarja izpoveduje: »Vse kipi v meni, kadar pomislim, kako bom to pisala: himno domovini, velepesem

vsemu, kar se je velikega zgodilo v naši Jugoslaviji.«

Zofka je pokrenila ter urejala liste Ženski svet, Jugoslovenska žena, Domači Prijatelj. Pripravlja se njen živžopis in zbrana njena dela.

Rodila se je v Ljubljani, od koder je s svojci še čisto mlada odšla v Retje, eno izmed 6 vasi velike občine Loški potok. Z 20 leti jo je želja po svetu zvalila v Švico, na Češko, naposled v Zagreb. V tem času se je pogosto borila z bedo in si pač tedaj nakopala sušico, katera jo je pobrala z 48 leti.

Torišče svojega detinstva je ovekovečila v snopiču povesti »Iz naših krajev«, kjer so nanizani dogodki in orisi iz Loškega potoka, zlasti posrečeno slika »Hrvatarije«.

Čast velikij Jugoslovanki!

A. Debeljak.

Grad dečaka. U državi Nebraska u Severnoj Americi jedan je grad čiji su stanovnici sami dečaci, zato ga i zovu »Boys Town«, dakle grad dečaka. Ovaj je grad ustanovio istom pre 20 godina Eduard Flanagan, kojeg općenito zovu Father, t. j. otac. U gradu živi nekoliko stotina dečaka raznih plemena i veroispovesti, i to samo dečaka; niko drugi ne sme u grad. Ovo naselje ima svoju poštu, više škola, tiskaru, vežbaonicu za telovežbu, kupalište i kino. Sva preduzeća vode dečaci sami. Oni sede i u gradskom veću, i dečak je gradski načelnik. Tako su kaznili jednog dečaka da iščupa u svim javnim nasadima korov. Drugi je bio kažnjen tako što je morao u kinu stajati za vreme pretstave leđima okrenut prema platnu. Gradani toga grada mogu biti samo dečaci bez doma i ostavljeni, dakle u prvom redu sirote. Grad je nekakav sirotinjski dom, dakako u američkom slogu. Za 20 godina prošlo je kroz ovaj grad 4446 dečaka i svi su postali u kasnijem životu dobri članovi čovečijeg društva.

Već se može videti i kako biljke rastu. Najveći zavod za proučavanje biljaka u Evropi nalazi se u Altuni, u blizini švedskog sveučilišnog grada Upsale. Dika i ponos ovog pre kratkog vremena uređenog zavoda jeste jedan aparat, koji beleži kako rastu biljke. Sa sviju strana dolaze naučenjaci da vide to čudo aparata. Svake če-

tiri minute načini pomoću palvanometra automatski potrebne beleške, tako da provede svaki dan oko 400 analiza u rastenju određene biljke. Može se, dakle, tačno kontrolisati, pače i videti, kako biljka raste, i to je za poljoprivredu vrlo važno, jer se na ovaj način može ustanoviti plodnost zemlje za pojedine vrste žita, voća itd.

Kako umeju da gladuju životinje. U posleratno doba često smo čitali o ljudima, koji su se ponosili tim što više nedelja nisu uživali nikakvu hranu. Tu se većinom radilo o rekorderima, manje o bolesnicima; ovi su rekorderi hteli uskraćivanjem hrane napuniti sebi džepove na račun naroda, kome se hoće senzacija. — Sasvim drugi značaj imaju bezbrojni primeri dugotrajnog gladovanja u prirodi, naročito u životinjstvu. Tu je za vreme nestašice hrane neophodno potrebno uzdržati se duže vremena i u mnogim primerima mogu životinje da se uzdrže toliko vremena da su čovečiji rekordi prema tomu prava sitnica. Životinjskim umetnicima u gladovanju prednjači po svoj prilici jedna vrsta skakavaca, koja već u stanju ličinke preživi sedam godina bez hrane. Toliko vremena traje, naime, to stanje kod nje. Ovog skakavca radi naročitih prilika, u kojima živi te se razvija, nećemo označiti kao pravog umetnika u gladovanju. A imamo dovoljno drugih životinja, naročito gmizava-

ca, koji gladuju prema svima pravilima, i to često zbog neimanja hrane. Zmije u ropstvu vrlo rado odbijaju hranu. Poznat je primer udava iz pariške zoološke bašte koji se kroz četiri godine dosledno branio svake hrane te je napokon jadno crknuo. U londonskoj zoološkoj bašti imali su također veliku zmiju, koja 18 meseci nije htela ništa da jede, a onda se iznenada predomislila. — Mnogim životinjama je priroda sama dala nešto mogućnosti da se uzdrže za vreme nestašice. Ovu mogućnost čini »gvozdена rezerva«, t. j. mast što je čuva organizam za zla vremena. Najlepši primer ove vrste jeste grba u deve u kojoj se skuplja mast. I čovek ima više ili manje masti među svojim mišićima, pod kožom, u jetrima i t. d. — Mnogi mekušci uzdrže bez hrane po dve godine a i više. Veliku senzaciju je pobudio pre nekoliko godina afrički puž; bio je već 24 meseca a prirodoslovnom zavodu, a nisu znali da je još živ. Bio je dobro prilepljen na jednoj etiketi te nije dao od sebe ni najmanjega znaka života. Jednog se dana iznenada probudio, rastao se od etikete te počeo da puže po staklenom ormaru. Afrički crnci poznaju uostalom više vrsta takvih puževa koji mnogo vremena mogu da budu bez hrane. Ovu njihovu sposobnost crnci i iskorišćuju. Na svojim dugim lovačkim pohodima, koji ih vode daleko od čovečjih naselja, nose sa sobom u torbi mnogo tih puževa koji imaju za njih isto značenje, kao što za nas — konzerve. Poznato je da se u sibirskim zimama ribe često zamrznu u ledu te onda bivaju u ledu kao mrtve često mnogo meseci. Kako se vazduh opet ugrije te se led rastopi, ribe se opet probude u normalan život. — Ako još napomenemo i zimski san mnogih životinja, onda je i to lep dokaz za to da mogu životinje kud i kamo više vremena biti bez hrane i da se čovek ne sme odviše ponositi svojim rekordima.

Potreba papira mijenja zemljište i stanovnike. U pustim, neprohodnim sjevernim tundrama nastale su zanimljive promjene otkako se rastinje toga kraja počelo upotrebljavati kao sirovina za fabriciju papira. U takvim predjelima gdje su nekad jedva živjele po 2—3 porodice, sada živi na hiljade radnika sa svojim porodicama. Tako je potreba fabrikacije papira indirektno pomogla naseljivanju i kolonizaciji tih zapuštenih predjela (SS).

Udobnost vlakova. U mnogim državama se uprave željeznica natječu da putni-

cima pruže što veću udobnost, da bi se time broj putnika povećao. Poznato je da pojedini vlakovi imaju plesne dvorane, restorane, kinomatografe, čitaonice, igraonice i t. d. U Norveškoj su sada imali jednu novost, koja se sastoji u jednoj komorici za fotografske amatere, da mogu za vrijeme puta razvijati svoje snimke. Ovu novotariju pozdravila su fotografska preduzeća, te su čak poslali svoje stručnjake na pojedinim vlakovima da budu početnicima pri ruci i da ih upozoravaju gdje ima odličnih objekata za snimanje (SS).

3904 metra duboka rupetina. Sve države tragaju danas za zemaljskim uljem, tako i u Kaliforniji. Na tamo je postignut u traganju nov rekord time što je uspelo bušenjem dopreti do 3904 metra u unutrašnjost zemlje. Do sada imao je rekord jedan izvor ulja u Teksasu (Amerika) sa 3899 metra dubine.

Handrij Zejler:

Jastreb i golub

U zelenoj dubravi uhvati jednom jastreb goluba. »O, jao meni, nesrećnome! Ispusti me, krvoločni razbojnice! Pogledaj u nebo! Ne bojiš li se njegova suda i kazne koja čeka sve zlikovce?« — »O, ludače jedan,« otrese se jastreb na goluba, »protiv toga imam ja vrlo prokušano sredstvo! Ja svladam svaku bojazan: Takve stvari naravno ne verujem!«

★

Odbijena molba

Zbog različitih nepravda dode velik broj manjih četvoronožaca pred lava, svoga kralja; zamoliše ga da im pomogne i da im olakša položaj. Bili su potražili veću liscicu te je izabrali da za njih govori pred kraljem. No ona je doista besedila vrlo mudro i odrešito. »Dobro, dobro,« odgovori kralj, »no s punim pravom sumnjam u istinu i pravednost vaše stvari, dragi moji! Možda ne zbog vas koji se tužite, nego zbog vašeg zastupnika, čijim lukavim rečima verujem tim manje čim veštije govori. Stoga odlazite i nemojte me uznemirivati sve dotle, dok mi ne navedete bolje razloge!«

Ako hočeš dobro da prodeš, biraj mudro zastupnika! Poznati, zloglasni lažljivci škode svakom dobrom pravu, ako li je njihovo ime uprljano i okaljano, onda je i tvoje dobro pravo kalom poprsano.

★

»Šimej iz Roža«

Zimska odeja pokriva koroško zemljo. Slovenskemu kmetu Mohorju v Rožu prinese večni popotnik Matjaž novico, da je preminul v Ziljski dolini daljni Mohorkin sorodnik France Grafenauer, borec za slovensko stvar. Mohorjevi gredo na pogreb. Mladi njih Šimej se veseli dolgega pota, tudi mati Mohorka gre rada, saj je Ziljanka po rodu. »Bogec vas sprimi!« jih ondi Ziljani sprejemajo. Pri mrliču se menijo o zatiranju slovensčine. Učitelji v šolah so Nemci, otroci jih ne razumejo, zato so vsi zbegani. Počasi se nauče tujščine, materinščine pa ne znajo pisati, ako jih starši ne navadijo. »Tako jih je treba reševati za slovenski jezik, kakor misijonarji rešujejo zamorčke za krščansko vero«.

—*—

K Mohorjevim pride iz Celovca brat Boštjan, nemčur. Sporeko se. Do Novega leta naj mu izplačajo delež od posestva, sicer požene mohorjevino na boben. Denarna stiska. Božič je žalosten. Mati Marjeta zboli. Šimej je najrajši v gozdu, kamor hodi srne krmit. Posebno ima rad Cica, udomaćenega srnjačka, ki jemlje sladkorček iz roke. Mohorju pomaže posojilnica, da izplača Boštjana.

—*—

Pomlad. Na vasi pojo fantje slovenske pesmi. Šimej željno posluša. Novoporočeni Boštjan jih obiše z ženo. Zgovore se, da pojde Šimej po šoli k Boštjanu v Celovec, učiti se za prodajalca. Šimej žene v Borovlje vole na semenj, da bodo mogli poravnati obresti od morečega dolga. Pred odhodom v Celovec pa kreneta še na Golico, od koder mu oče razkaže Slovenijo, njegovo pravo domovino z vsemi njenimi krašotami.

V mestu se Šimej ne more udomaćiti. Piše domov, a stric ga zato kaznuje. Neko nedeljo poseti Šimeja Matjaž in oba roma-ta k Gospé Sveti, medtem ko je bil Boštjan pri Mohorju na lovu in ustrelil krotkega Cica. Spoznavši mrtvega ljubljence, se Šimej razjoka, stric pa dečka nabije in pripoveduje ženi, da požene mohorjevino na

boben in jo sam kupi. Z Matjažem odide Šimej domov, kjer ravno mati umira.

Matjaž potolaži Mohorja: pri dobrih Slovincih je posrbel, da mu dom ne bo prodan.

—*—

Mična povest, primerna za odraslo mladino (14—18 let), vsebuje kako podrobnost iz korotanščine, ki je zibka slovenske omike: dro (skrčeno iz dobro), bilja = večer pred kakim praznikom, gorsej = sem gori, mizjak = miznjak, poprtnik, poprtnjak, župnik.

Iz zgodbi bo naraščajnik zaslutil koroško vprašanje, vedno tako pereče, zlasti pa letos. Opremljena je z Gasparijevimi slikami in postavljena pod geslo:

Naš bil nekđaj je ves ta raj,
očetov naših domovina!

Spisal jo je urednik Davorin Ravljen, katerega v pismenem občevanju kar na kratko pozdravljam takole:

pozd — Ravljen!

A. Debeljak.

★

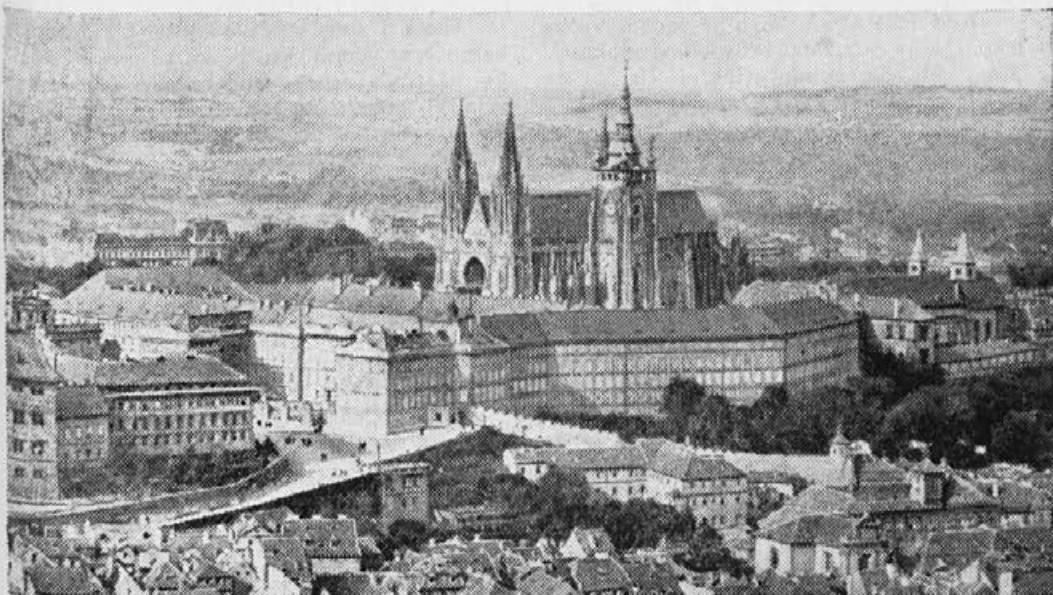
Betina. Zlatarevo zlato na našoj pozornici. Na drugi dan Uskrsa t. j. 18 aprila ove godine, diletantski ostsjek našeg Sok. društva prikazivao je veliku Senoinu dramu u 6 činova: Zlatarevo zlato. Pretstavljajući su uložili mnogo truda i požrtvovanja da bi ova priredba uspjela. Pred dupkom punom dvoranom oni su za svoj rad, iza svakoga čina, bili nagradeni frenetičkim aplauzom.

Na Zrinjsko-Frankopanski dan, 30 IV, Sokolsko društvo Betina priredilo je svečanu sokolsku akademiju s raznim prosvjetnim i vježbovnim programom.

G. Jakovčev, naraštajac

Boka Kotorska

Prag: Pogled na Hradčane (Grad)

ZA ŠALU

Znala se snaći. Mala Milica dokopala se lonca s pekmezom te ga pola već polizala. Tad je zateče majka gde se časti. — »Milice!« vikne zapanjena, što bi ti kazala tvojoj lutki, kad bi je tako zatekla, kao što sam ja tebe?« — Milica se malo zamisli pa reče: »Ja bih joj kazala: kad je već tako, pojedj sve, samo pazi, lutkice, da ti ne bude zlo!«

Ista zadaća. »Slušaj, Frane, tvoja domaća zadaća »Moj otac« doslovno je jednaka zadaći tvoga brata Pavla! Kako to?« — »Mi imamo istog oca, gospodine učitelju!«

Stanovište. »Nije li opasno da toliko putujete među divljacima?« — »I te kako — čovek stoji, tako reći, svaki dan jednom nogom na jelovniku.«

Pecač. »Tri sata već stojite tu pa gledate, kako ja pecam! Zašto ne kupite udiču da sami pecate?« — »Ja mislim da za to ne bih imao strpljenja!«

Cipele. »Kaži o uskim cipelama što god hoćeš, jednu ipak prednost imaju...« — »More, koju?« — »U njima zaboraviš sve druge brige!«

Zgodno. Petar treba da ide lekaru. »Gledaj da budeš junak,« opominje ga majka, »i daj da ti lekar izvadi zub što te boli; onda će bolovi prestati.« — »Jeste. I za čišćenje imaćeš jedan zub manje,« primeti Petrova sestrice.

U školi. »No, Petre, je li učitelj primetio da sam ti pomagao kod domaće zadaće?« — »Ne znam, tato.« — »A što je kazao?« — Rekao je: »Petre, ti si iz dana u dan sve gluplji.«

Ispit. Jedan žustar mladić htjede da položi kapetanski ispit. Među članovima ispitne komisije bio je i jedan profesor koji se zvao Faling; bio je neobično strog te je ustanovio da kandidat u latinskom jeziku isto tako ništa ne zna kao ni u francuskom, u istoriji ništa više nego u književnosti. »Kažite mi barem jedan predmet, gde nešto znate!« — »Kineski«, odgovori mladić. »Zbilja? Onda mi kažite, što znači kineski magarac!« — »Fa ling«, odgovori brzo mladić. — No pošto profesor kineski nije znao, morao je da proguta svoj gnev. Predsednik ispitnog odbora je predložio, da kandidat prode, pošto se tako brzo snašao.

Loza od majmuna. »Pa mi proizlazi mo, ujače, svi od majmuna — no koji čovek je najpre opazio da nije više majmun?«

Kod lekara. »A kako je sada s vašim lekom?« — »Nikako, gospodine doktore! Meni sada više ne idu u tek ni jela što ste mi ih zabranili!«

Cigani. »Cigani su,« priča Janko, »vrlo praznoverni. Kad se ciganin rodi, pruže mu novac i violinu. Maši li se za novcem, onda od njega biva tat, ako li za violinom, biće svirač.« — »Pa ako se hvati i za novcem i za violinom?« upita znatiželjni Marko. — »Onda,« odvrati Janko, »onda će biti skladatelj.«

Shvaćanje. Kod gradnje nove kuće dva radnika nose kamenje. Jedan nese svaki put sedamnaest kamena, drugi osam. Dode zidar da kaže drugome: »Zašto nosiš samo osam kamena? Gledaj onoga tamo, on ih nosi sedamnaest!« — »Što ću mu ja,« odgovori lenčina, »kad je toliko len te neće dvaput da ide!«

Nesrećan broj. »Ja već znam, zašto je bila prošla godina neobično nesrećna, — jer je počela u petak!« — »Pa što mislite, što bi se bilo sve dogodilo, da je uz to počela trinaestoga!«

Prvi uspeh. »Kako si zadovoljan svojim novim košnicama?« — »Sjajne su! Međutim doduše još nisam dobio, ali su pčele već dva moja verovnika ubole!«

Zaključivanje. »Tatice,« upita Karlo, »hoće li i Čeplin (Chaplin) doći u nebo, kad umre?« — »Naravno, sine, zašto ne?« — »To, to će se dragi Bog smeјati, da puca od smeha.«

Pletilja. »Jesi li sama, dete moje, načinila ovaj pulover?« — »Naravno, tetkice... samo nisam načinila rupu gde se provuče glava — rupa je već bila, kad sam počela pletiti.«

Skola i dom. Majka: »Što bi, Frane, kazao tvoj učitelj, kad bi se ti i u školi tako ružno vladao kao kod kuće?« — Frane: »On bi kazao: Vladaj se, molim te, pristojno, pa ti ovde nisi kod kuće!«

Njegova želja. »Kaži mi, mamice, ima li kakva bolest, protiv koje se uzima šećer?« — »To ja ne znam, Dušane. Pa zašto, to pitaš?« — »Oh, mamice, ja bih tako voleo da dobijem tu bolest!«

Dobro dete. Otac: »Ja vidim, Ivane, da tvoj bato jede malu jabuku a ti veliku! Je li on sam izabrao manju jabuku?« — »Naravno, tata,« odgovori Ivan. »Ja sam mu rekao: Uzmi manju jabuku ili nijednu — pa je uzeo manju!«

Diplomata. »Imaš li večeras vremena?« — »Imam.« — »I sutra opodne?« — »Imam i sutra.« — »A preksutra?« — »Na žalost, nemam. A zašto?« — »Vidi nesreće, htelo sam prekosutra da te pozovem na ručak.«

Svedodžba. »Zašto ne radite umesto da prosjačite?« — Skitalica: »Znate, moj zadnji gospodar nije mi dao svedodžbu, pa me niko neće da uzme u posao.« — »Pa Vi možete od njega još uvek da tražite svedodžbu.« — »Ne mogu, na žalost...« — »Zašto ne možete?« — »Moj zadnji gospodar je umro već pre trideset godina?«

Milosrđe. »Gde je, Jovane, onaj kolač, koji je tu bio?« — »Dao sam ga jednom gladnom detetu, mamice.« — »Vrlo lepo, Jovane! A koje dete je to bilo?« — »Ja, mamice!«

Nežno osećanje. Otac: »Veruj mi, sine, batine, što ćeš ih sada dobiti, boleće više mene nego tebe.« — Sin: »Oh, tata, molim te, nemoj biti odviše tvrd prema sebi!«

REŠENJA IZ 4 BROJA „SOKOLIĆA“

Križaljka: Vodoravno: 1) mat, 4) pot, 7) tesan, 12) konj, 13) šo, 14) Bor, 16) so, 17) varoš, 18) slon, 17) dido, 18) lanac, 20) om, 22) pij, 23) mi, 24) jod, 26) tič, 27) čir, 28) sir. — **Okomito:** 1) tor, 2) I. R., 4) Os, 5) kos, 6) Tolstoj, 7) kor, 9) Sokolić, 11) kanap, 12) dodaj, 14) vol, 15) šic, 19) nit, 21) moć, 23) mir, 26) ti.

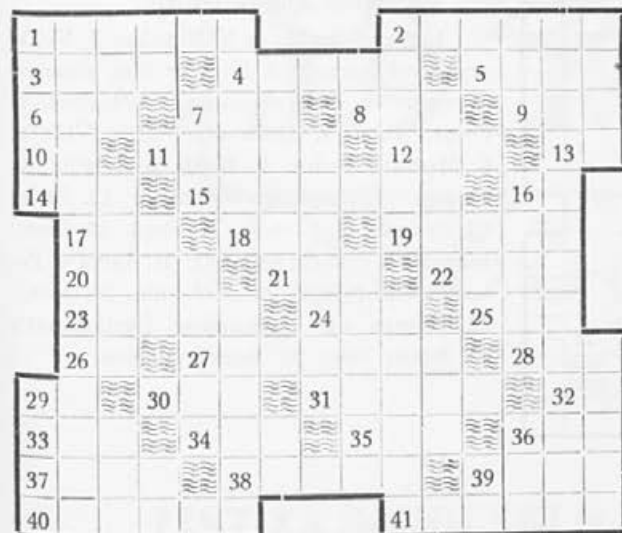
Kombinovani magični likovi: I A: 1) para, 2) Aral, 3) raka, 4) alat. B: 1) kama, 2) atol, 3) more, 4) Alep. C: 1) repa, 2) Epir, 3) pita, 4) Aral. — II A: 1) kuna, 2) Ural, 3) Nana, 4) alas. B: 1) Rona, 2) opal, 3) nada, 4) alav. C: 1) rana, 2) amal, 3) naga, 4) alat.

Zagonetna posetnica: Soboslikar.

Križaljka: Vodoravno: 1) mat, 4) pot, 7) tesan, 12) konj, 13) šo, 14) Bor, 16) kap, 17) dobošar, 18) rak, 19) tad, 22) nit, 24) ni, 25) Pašić, 26) ris, 27) čir. — **Okomito:** 2) at, 3) tek, 4) panj, 5) on, 6) Rab, 8) Sokolić, 9) pop, 11) Kodak, 13) šaran, 15) rok, 16) kat, 18) Rim, 20) dim, 22) nas, 23) tič, 25) pi.

AMERIČKA KRIŽALJKA

SLAVO SVOBODA,
Z a g r e b

Riječi se uvrstavaju samo vodoravno, dok uspravno dolaze ista slova.

Vodoravno: 1) mineral, ruda aluminija; 2) žena Uroša I Nemanjića; 3) vrsta sporta; 4) teška kovina, važna za dobivanje optičkog stakla; 5) reka u Sibiru; 6) deo tela; 7) slovenski otac; 8) onomatopeja magarećeg glasa; 9) brdo na Kritu; 10) francuski grad (fon.); 11) engleska kolonija u Južnoj Africi; 12) snažan; 13) predlog; 14) belgijski grad (kod Antverpena); 15) Rasinova tragedija; 16) nemački predlog; 17) odmah (provinc.); 18) imanjanje; 19) vedar; 20) arapski kalif — osvajač; 21) veznik; 22) muslimansko muško ime; 23) vrućina, sparina; 24) slika; 25) besvesno stanje;

26) jedinica za električni otpor; 27) diferencije; 28) ime Šmelingove žene, glumice Ondre; 29) upitna zamenica; 30) doba, razdoblje; 31) slatko alkoholno piće; 32) odrečni veznik; 33) skup diplomata; 34) redak (franc.); 35) Ilije; 36) kao 28); 37) deo drveta; 38) oblast oko Severnog pola; 39) pusti, ostavi; 40) naša reka; 41) azijski narod.

ISPUNJALKA

SLAVO SVOBODA,
Z a g r e b

- Heroj.
Dio grada.
Glazbalo.
Djelo od Šekspira.
Afrička pokrajina (britanska kolonija).
Hladan.
Glavni grad Grčke.
Bistar, veseo, lijep (dan).
Posjedovati.
Kanal uz put.
Brdo kod Beograda.

Uspravno od I—II: naša domovina.

MAGIČNA KRIŽALJKA

ZLATKO VERITAS,
S a r a j e v o

Vodoravno i uspravno isto:

1. Slavni knjiž. iz XIX veka; 2. Veliki crnogorski pesnik; 3. Poznata film. glumica, Slovenka; 4. Pok. zamenica; 5. Maslina; 6. Franc.: zlato; 7. Ljubavnik Marije Večere; 8. Mesto u Italiji; 9. Banja u Belgiji; 10. Humor; 11. Egipatsko božanstvo; 12. Surla; 13. Pravač; 14. Livada; 15. Hrist; 16. Slov.: jedna; 17. Franc.: prijatelj; 18. Luka u Palestini; 19. Njega; 20. Mešavina; 21. Konj; 22. Roman od Paležanskog (testamenat); 23. Rečna riba; 24. Šumski demon.